

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK VE CAM TASARIMI ANASANAT DALI
SERAMİK TASARIMI PROGRAMI

ÇAĞDAŞ CAM SANATINA CAM DIŞI MALZEMELERİN BİÇİM VE ANLAM
KATKISI

Sanatta Yeterlik Tezi

Hazırlayan:

20153306002 Birnur Derya Geylani

Danışman:

Prof. N. Lerzan Özer

İstanbul - 2019

Birnur Derya Geylani tarafından hazırlanan **Çağdaş Cam Sanatına Cam Dışı Malzemelerin Biçim ve Anlam Katkısı** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince **Oybirliğiyle** Sanatta Yeterlik Tez Metni olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 11/06/2019

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Prof. Lerzan ÖZER(Danışman- Tez İzl.Kom.Üy.)

Jüri Üyesi : Doç. Hasan BAŞKIRKAN (Tez İzl.Kom.Üy.)

Jüri Üyesi : Doç. Yeşim ZÜMRÜT (ÇOMÜ. Tez İzl.Kom.Üy.)

Jüri Üyesi : Doç. Duygu KAHRAMAN (Anadolu Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KURŞUNCU AYDOĞU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
SUMMARY	IV
RESİM LİSTESİ	V
TABLO LİSTESİ	XI
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi	2
2. ÇAĞDAŞ SANAT VE MALZEME KULLANIMI	4
2.1. Tarihsel Süreçte Karışık Malzemelerin Kullanımı.....	6
2.2. Çağdaş Sanatta Karışık Malzeme Kullanımı.....	15
2.3. Geçmişten Örneklerle Camın Farklı Malzemelerle Birlikte Kullanımı	21
3. ÇAĞDAŞ CAM SANATINDA CAM DIŞI MALZEME KULLANIMI	31
3.1. Çağdaş Cam Sanatının Gelişimi ve Camda Ayrımcılık.....	31
3.2. Çağdaş Cam Sanatında Cam Dışı Malzeme Kullanan Sanatçıların İncelenmesi ve Çözümlemesi.....	39
4. CAM DIŞI MALZEMELERLE KİŞİSEL UYGULAMALAR	76
5. SONUÇ	91
6. KAYNAKÇA	93
7. ÖZGEÇMİŞ.....	98

ÖNSÖZ

Çağdaş sanatta sanatçılar tarafından organik ve inorganik birçok farklı malzeme gerek estetik gerekse anlatım bütünlüğü sağlaması açısından birlikte kullanılmaktadır.

Çağdaş cam sanatında ise, cam dışı malzemelerin camla birlikte kullanımının esere biçim ve anlam katkısını, geçmişten itibaren farklı sanatçılardan ve günümüzden örneklerle, yapılan uygulamalarla araştırmam kapsamında irdelemeye çalıştım.

Araştırmalarım boyunca dünyada çoğu cam sanatçısının eserlerinde kullandığı malzemelerin anlatımlarını kuvvetlendirdiğini, estetik ve görünüş açısından daha farklı bir noktaya ulaştırdığını gözlemledim. Türk çağdaş cam sanatının gelişimi açısından yeni bir soluk ve dil oluşturacağını düşünerek bu çalışmayı gerçekleştirdim.

Çağdaş Türk cam sanatı için kapsamlı ve yararlı bir kaynak olacağını düşündüğüm çalışmam sırasında beni besleyen ve cesaretlendiren tez danışman hocam Prof. Lerzan Özer'e, engin tecrübesi ve paylaşımları ile tezime katkıda bulunan başta değerli hocam Prof. Mustafa Ağatekin'e, tüm hocalarıma ve öğrenci arkadaşlarıma, çalışkanlığı, başarıları, ve azmi ile yoluma daima ışık tutan teyzem Prof. Zehra Çobanlı'ya, desteğini her zaman hissettiğim meslektaşım Egemen Kemal Vuruşan'a, maddi ve manevi her koşulda bana katkı sağlayan değerli babam Mustafa Geylani'ye, annem Semra Geylani ve ablama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu çalışma çağdaş cam sanatında kullanılan farklı malzemelerin esere biçim ve anlam açısından incelenip çözümlenerek, uygulamalarla yeniden yorumlanmasını konu almaktadır.

Konuyu dört ana bölümde ele alan çalışmamın ikinci bölümünde tarihte sanatsal anlamda cam ve farklı malzemelerin birlikte kullanımından, Marchel Duchamp, Joseph Cornell gibi eserleri ile tarihe damgasını vuran sanatçılardan örneklerle, ülke ve bölgelere göre değişiminden bahsedilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, çağdaş cam sanatı tanımı ve kısaca açıklaması yapılarak, günümüzde cam sanatçıları arasında tartışmalı bir konu olan "Camda Ayrımcılık" hareketinden bahsedilmiş, cam ve cam dışı malzeme kullanan sanatçılardan örnekler verilerek, eserlerine anlam ve biçim katkısından, yorumlanarak çözümlenmesine değinilmiştir. Dördüncü bölümde cam ve cam dışı farklı malzemeler ile uygulamalar yapılarak, aşamaları anlatılmış, görsellerle desteklenmiştir. Camla birlikte kullanılan malzemelerin nasıl ve neden kullanıldığı açıklanarak biçim ve anlam katkısı irdelenmiştir.

Sonuç kısmında ise çağdaş cam sanatında camın dışında kullanılan malzemeler ile eserlerin estetik ve biçimsel olarak farklı anlamlar kazanarak daha güçlü birer sanat eserine dönüşmesi vurgulanmıştır. Bu yolun çağdaş Türk cam sanatına ışık tutarak, gelişimine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Sanat, Çağdaş Cam Sanatı, Cam, Karışık Teknik, Hazır Malzeme

SUMMARY

This study aims to show the contribution of different materials to the contemporary glass art with reading the meaning and delicate research on the artwork including self practices and performances.

The study consists of four main sections. Second section dedicated to history of usage glass and other materials together in an art work with the examples of great artists such as Marcel Duchamp, Joseph Cornell. On the other hand mentioned to various material usage with glass in different nations.

In the third section of the study examines the meaning of contemporary glass art shortly, and mention one of the most important argument between glass artist topic called Glass Sessionism. Moreover, it contains the list of the foreign and local glass artists who are working with the different materials with on their works, experiences and explanations about their issues. In the fourth section, there are photos and explanations of the working process of different materials usage together with glass. It gives clues about how and why did the ingredients used together.

Lastly in the conclusion section of the study, Different materials usage at the contemporary glass art makes the art piece become more stronger and meaningful to tell its story behind. This will help to develop contemporary Turkish Glass Art.

Key Words: Contemporary Art, Contemporary Glass Art, Mixed Media, Glass, Glass Sessionism

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1. Andy Warhol, **Brillo Boxes / Brillo Kutuları** - 1964

<https://jamesszylobryt.wordpress.com/2017/04/30/andy-warhol-brillo-box-soap-pads-the-value-of-art/> Erişim Tarihi: 11. 09. 2018

Resim 2.1.1. Edgar Degas, **“14 yaşındaki küçük dansçı kız”**,

1881 <https://www.tate.org.uk/art/artworks/degas-little-dancer-aged-fourteen-n06076> Erişim Tarihi: 5.10. 2018

Resim 2.1.2. Pablo Picasso, **Guitar / Gitar**,– 1911-1912

<https://100yearsagotoday.wordpress.com/2012/10/09/artists-writes-friend-and-defies-convention-in-france/> Erişim Tarihi: 11. 09. 2018

Resim 2.1.3. Henri Laurens, **Bottle and Glass / Şişe ve Cam**,– 1918

<http://rblaxk.blogspot.com/2016/04/henri-laurens-artist-research.html>
Erişim Tarihi: 5. 10. 2018

Resim 2.1.4. Marchel Duchamp, **Bicycle Wheel / Bisiklet Tekerleği** – 1913

<https://gagosian.com/quarterly/2014/08/15/duchamps-bicycle-wheel-timeline/>
Erişim Tarihi: 2. 10. 2018

Resim 2.1.5. Raoul Hausmann, **Şimdiki Zamanın Ruhü / Mekanik Kafa**, 1921

<https://davidcharlesfox.com/dadaism-negation-of-art/>, Erişim Tarihi: 8. 09. 2018

Resim 2.1.6. Meret Oppenheim, **Object / Nesne** - 1936

<https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/later-europe-and-americas/modernity-ap/a/meret-oppenheim-object-fur-covered-cup-saucer-and-spoon>,
Erişim Tarihi: 12. 11. 2018

Resim 2.2.1. Damien Hirst, **The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living / Yaşayan Birinin Aklında Ölümün Fiziksel İmkansızlığı**, 1991

Yaşayan Birinin Aklında Ölümün Fiziksel İmkansızlığı, Damien Hirst, 1991

<https://www.clc.sllf.qmul.ac.uk/?p=391>, Erişim Tarihi: 4. 01. 2019

Resim 2.2.2. Karla Black, **Enstalasyon**, 2010

<http://www.capitainpetzel.de/exhibitions/karla-black/>, Erişim Tarihi: 3. 01. 2019

Resim 2.2.3. Karla Black, **Enstalasyon**, Detay, 2010

<http://www.capitainpetzel.de/exhibitions/karla-black/>, Erişim Tarihi: 3. 01. 2019

Resim 2.2.4. Resim 2.2.4. Mark Bradford, Pickett’ın Suçlaması (Tanık Ağacı) / Pickett’s Charge (Witness Tree) 2016–17

<https://www.quora.com/What-is-materiality-in-contemporary-art>, Erişim Tarihi: 12. 12. 2018

Resim 2.3.1. Marcel Duchamp, Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam, 1923-1927 Erişim Tarihi: 4. 01. 2019

<https://hyperallergic.com/109013/the-many-lives-of-duchamps-large-glass/>

Resim 2.3.2. Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam - Detay

<https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/wwi-dada/dada1/v/duchamp-largeglass>

Erişim Tarihi: 4. 01. 2019

Resim 2.3.3. Man Ray, Dust Breeding, 1920,

<https://www.spectator.co.uk/2017/07/books-and-arts-139/> Erişim Tarihi: 10. 01. 2019

Resim 2.3.4. Marcel Duchamp, Büyük Cam – Detay,

<http://fxreflects.blogspot.com/2014/10/marcel-duchamp-la-peinture-meme-au.html>

Erişim Tarihi: 10. 01. 2019

Resim 2.3.5. Man Ray, Tehlike / Dansçı - Danger/Dancer (L’Impossibilité),

<https://www.centrepompidou.fr/cpv/resource/coj4ME/rqK59L> Erişim Tarihi: 11.01. 2019

Resim 2.3.6. Antoine Pevsner, Construction in Space / Boşluktaki Yapı, 1923 - 1925

<https://seek.rs/image/46279> Erişim Tarihi: 12. 01. 2019

Resim 2.3.7. Joseph Cornell, Planet Set / Gezegen Seti, 1950

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/cornell-planet-set-tete-etoilee-giuditta-pasta-dedicace-t01846> Erişim Tarihi: 12. 01. 2019

Resim 2.3.8. Joseph Cornell, Glass Bell / Cam Çan

<https://www.christies.com/lotfinder/Lot/joseph-cornell-1903-1972-untitled-glass-bell-5792507-details.aspx> Erişim Tarihi: 12. 01. 2019

Resim 2.3.9. Joseph Beuys, Langhaus (Vitrine) / Vitrin,

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/beuys-langhaus-vitrine-ar00087>,

Erişim Tarihi: 13. 01. 2019

Resim 3.1.1. Lucas Samaras, Mirrored Room / Aynalı Oda - 1966

<https://mymodernmet.com/lucas-samaras-mirrored-infinity-rooms/>,

Erişim Tarihi: 14. 01. 2019

Resim 3.1.2. Larry Bell, İsimsiz, kaplama cam, 1966

<https://www.laweekly.com/arts/legendary-la-artist-larry-bell-squares-the-square-at-hauser-and-wirths-arts-district-campus-9641178>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2019

Resim 3.1.3. Christopher Wilmarth, **Sonoma Corners / Sonoma Köşeleri**, 1969-1970

<https://hamptonsarthub.com/2017/09/05/exhibitions-nyc-gallery-scene-highlights-through-september-10-2017/christopher-wilmarth/>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2019

Resim 3.1.4. Mark di Suvero, **Gift of the Bridge / Köprü'nün Armağanı**, 1971

<https://www.artsy.net/artwork/christopher-wilmarth-gift-of-the-bridge-maquette>
Erişim Tarihi: 6. 01.2019

Resim 3.1.5. Tim Tate, **Untouchable / Dokunulmaz**, 1997

<https://www.instagram.com/p/Bxrwb3UldTG/> Erişim Tarihi: 20. 05. 2019

Resim 3.2.1. Jeff Koons, **Üç Top Denge Tankı -Three Ball Total Equilibrium Tank**, 1962

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/koons-three-ball-total-equilibrium-tank-two-dr-j-silver-series-spalding-nba-tip-off-t06991> Erişim Tarihi: 15.03 2019

Resim 3.2.2. Jeff Koons, **Bir Top Denge Tankı Serisi**, 1962

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/koons-three-ball-total-equilibrium-tank-two-dr-j-silver-series-spalding-nba-tip-off-t06991> Erişim Tarihi: 15. 02. 2019

Resim 3.2.3. John Latham, **God is Great / Muhteşem Tanrı ve İnanç Sistemleri**, 1990

<https://www.lissongallery.com/exhibitions/john-latham-god-is-great-and-belief-systems-as-such> Erişim Tarihi: 20. 02. 2019

Resim 3.2.4. John Latham, **God is Great / Muhteşem Tanrı**, 1990-2005

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/latham-god-is-great-no-2-t11969> Erişim Tarihi: 21. 02. 2019

Resim 3.2.5. Donald Lipski, **Su Zambakları / Water Lilies**, 1990

<http://www.donaldlipski.net/new-gallery-15/> Erişim Tarihi: 25.02. 2019

Resim 3.2.6. Donald Lipski, **“Viski Nehri” Sergisi**, Barbara Davis Gallery, Houston -2014

<http://www.donaldlipski.net/new-gallery-15/> Erişim Tarihi: 27. 02. 2019

Resim 3.2.7. Mary Shaffer , **Üçlü Mavi / Triple Blue**, 2010

<http://www.maryshaffer.com/> Erişim Tarihi: 5. 03. 2019

Resim 3.2.8. Mary Shaffer, **Malzeme Kutusu / Tool-Box**, 2010

<http://www.maryshaffer.com/> Erişim Tarihi: 5.03. 2019

Resim 3.2.9. Tulio Pinto, **Suç Ortaklığı / Complicity**, Erişim Tarih: 2013- 2016

<https://www.artsy.net/artwork/tulio-pinto-cumplicidade-number-9-complicity-number-9>

Erişim Tarihi: 5. 03. 2019

Resim 3.2.10. Tulio Pinto, **Suç Ortaklığı / Complicity**, 2013- 2016

<https://www.artsy.net/artwork/tulio-pinto-cumplicidade-number-9-complicity-number-9>

Erişim Tarihi: 5. 03. 2019

Resim 3.2.11. Tulio Pinto, **Nadir**, 2013

<https://www.artsy.net/artwork/tulio-pinto-cumplicidade-number-9-complicity-number-9>

Erişim Tarihi: 5. 03. 2019

Resim 3.2.12. Bingül Başarır, **Seramik ve Cam Birleştirme Form**

http://atmosart.comtr.com.tr/B%C4%B0NG%C3%9CL_BA%C5%9EARIR-TR--33-1.html

Erişim Tarihi: 10.03. 2019

Resim 3.2.13. Zehra Çobanlı, **Transparent / Şeffaf**, 1992

Zehra Çobanlı Arşivi

Resim 3.2.14. Mustafa Ağatekin, **Gündüz Düşleri**, 2017

Mustafa Ağatekin Arşivi

Resim 3.2.15. Christina Bothwell, **Phoenix / Anka Kuşu**, 2007-2009

<http://christinabothwell.com/>, Erişim Tarihi: 10. 03. 2019

Resim 3.2.16. Christina Bothwell, **İkizler / Twins**, 2007-2009

<http://christinabothwell.com/>, Erişim Tarihi: 11. 03. 2019

Resim 3.2.17. Jeff Ballard, **The Nightly Grind / Gece Öğütmesi**, 2012

<http://jeffballardglass.com/Jeffballardglass.com/Home.html> Erişim Tarihi: 11. 03. 2019

Resim 3.2.18. Jeff Ballard, **Hatalı Mantık Evi / House of Faulty Logic**, 2012

<http://jeffballardglass.com/Jeffballardglass.com/Home.html> Erişim Tarihi: 11. 03. 2019

Resim 3.2.19. Gina Zetts, **Bir Ev Yaratmak Serisi - Değiştirilmiş Tüketim**, 2014

<http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/> Erişim Tarihi: 11. 03. 2019

Resim 3.2.20. Gina Zetts, **Bir Ev Yaratmak Serisi - Evi Ararken**, 2014

<http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/> Erişim Tarihi: 14. 03. 2019

Resim 3.2.21. Gina Zetts, **Bir Ev Yaratmak Serisi - Aşk Kanalı**

<http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/> Erişim Tarihi: 14. 03. 2019

Resim 3.2.22. Paul Nelson **“Marcel Duchamp; Düşman”**

<https://dmglass.com/artists/paul-nelson/> Erişim Tarihi: 14. 03. 2019

Resim 3.2.23. Paul Nelson “Marcel Duchamp; Düşman”, Detay,

<https://dmglass.com/artists/paul-nelson/> Erişim Tarihi: 20. 03. 2019

Resim 3.2.24. Ben Young, Ayrım

<https://brokenliquid.com/> Erişim Tarihi: 22. 03. 2019

Resim 3.2.25. Murat Paktur Buz Dağı, 2017

Murat Paktur Arşivi

Resim 3.2.26. İbrahim Erdoğan, Re-proscriptive / Yasaklayıcı, 2017 İbrahim

Erdoğan Arşivi

Resim 3.2.27 İbrahim Erdoğan, Confrontation: ama I beautiful? Yüzleşme: ben kimim?

İbrahim Erdoğan Arşivi

Resim 3.2.28. Dustin Yellin, **Psychogeography / Psiko Coğrafya**

<https://dustinyellin.com/> Erişim Tarihi: 22. 03. 2019

Resim 3.2.29. Dustin Yellin, **Psychogeography / Psiko Coğrafya -**

<https://dustinyellin.com/> Detay Dustin Yellin Erişim Tarihi: 22. 03. 2019

Resim 3.2.30. Dustin Yellin, **Psychogeography / Psiko Coğrafya - Detay**

<https://dustinyellin.com/> Erişim Tarihi: 22. 03. 2019

Resim 3.2.31. Simone Fezer, **Kırılğan Dünyalar Enstalasyon /Fragile Worlds**

Installation –<http://www.wheatonarts.org/simone-fezer/> Erişim Tarihi: 23. 03. 2019

Resim 3.2.32. Simone Fezer, **Kökler / Roots**, 2002

<http://www.wheatonarts.org/simone-fezer/> Erişim Tarihi: 23. 03. 2019

Resim 3.2.33. Tim Tate, **Aşım Şimdiye Kadar /My Love Thus Far -2018**

<https://www.timtateglass.com/> Erişim Tarihi: 23. 03. 2019

Resim 4.1. Plasebo, 2012

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.2. Umut, 2013

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.3. Umut, Detay

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.4. Lezzet, 2014

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.5. Serap / Fata Morgana, 2015

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.6. O An Serisi - Gastronomik 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.7. O An Serisi – Refine / Arıtma 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.8. O An Serisi – Grill / Mangal, 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.9. O An Serisi – Moment / An, 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.10. Lütuf, 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.11. Veda, 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4. 12. Gönderilmemiş Mektup, 2016

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.13. Hudut / Border, 2017

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4. 14. Altın Geçidin Ruhu, 2018

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.15. Açlık Oyunları Serisi, Yalnız Yemek, 2019

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.16. Açlık Oyunları Serisi, Büyük Lokma, 2019

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.17. Açlık Oyunları Serisi, Enstalasyon Görünümü, 2019

Birnur Derya Geylani Arşivi

Resim 4.18. Açlık Oyunları Serisi, Kendi Kendine, 2019

Birnur Derya Geylani Arşivi

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Cam Dışı Malzemelerle Birleştirilmiş Çağdaş Sanatçı Eserleri Listesi 1

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Çağdaş cam sanatı için dönüm noktası, sanatçıların camın dışında birçok farklı malzemeyi camla birleştirerek, eserlerinde kendilerini ifade etme aracı olarak kullanmalarıdır. 1962 yılında başlayan, 2019 yılına kadar süren bu zaman diliminde cam sanatçıları, camın dışında birçok farklı malzemelerle birlikte dijital, elektronik, ışık alanında yeni teknolojileri de kullanarak cama yeni medya sanatı kapsamında da çok zengin, bir anlatım biçimi kazandırmışlardır. Seçilen cam dışı malzemeler, esere estetik ve biçimsel olarak farklı anlamlar katmasının dışında, cam ve camın dışındaki tüm sanat çevresine de seslenmeye başlamıştır.

Bir malzeme olarak camın farklı malzemeler ile kullanımı beraberinde farklı tartışma başlıklarını ortaya koymuştur. Camın farklı malzeme ve teknolojilerle birlikte kullanımı, sanatçının hangi düşünsel amaç ve kavram ile eserini birleştirdiği bu tezin konusunu oluşturan ana problemdir. Bu önerinin amacı “Çağdaş Türk Cam Sanatı”na ışık tutarak, çağdaş sanat içindeki farkındalığının artmasına katkı sağlamak, yeni arayışlarla oluşan soruların çağdaş cam sanatı için yeni tartışma ve konu başlıkları ile kaynak oluşturmasını öngörmek ve alana katkı sağlamaktır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Yapılan çalışmada ilk olarak çağdaş sanat ve malzeme kullanımı tarihsel süreç içinde örneklerle incelenmiştir. Gündelik işlerde kullanılan objelerin sıradan bir kullanım eşyası yerine sanat eseri olarak değerlendirilmesi ve yeni malzeme arayışları irdelenmiştir. 1920’li yıllarda cam sanatçısı olmayan fakat düşünce biçimleri ve felsefi arayışlarını, sanat eserlerine yansıtarak tarihe yön veren Marcel Duchamp ve Joseph Cornell gibi sanatçıların camın kırılma, geçirgenlik, vb. fiziksel özelliklerini kullandıkları eserleri incelenmiştir.

Endüstri devrimi ile birlikte değişen ve birbirinden ayrılan sanat - zanaat kavramlarının birçok sanat dalı gibi cam sanatında etkilediği saptanmıştır. “Stüdyo Cam Hareketi” ile özel cam atölyelerinde vazo, bardak ve benzeri kullanıma ve süse yönelik üretimler yerini büyük soyut formlara bırakmıştır. Bu hareket, birçok sanatçıyı cesaretlendirmiş ve cam atölyeleri sanatçıların üretim merkezlerine dönmüştür. Yıllar içinde değişen sanat akımlarının etkisi ile sıcak cam üfleme, vitray, kalıpla şekillendirme, füzyon, alevle şekillendirme alanlarındaki örnekleri görülerek çağdaş cam sanatının temelleri araştırılmıştır.

Modernizm sonrası 2000’li yıllara kadar olan zaman diliminde üretilen sanat eserlerinde cam kullanımına ışık tutulduğu ve camın stüdyo dışında kullanımı arttıkça eserlerde sıkça tercih edilmeye başlandığı belirlenmiştir. Çağdaş cam sanatının içinde sanatçılar tarafından farklı konu başlığı ile başlatılan tartışma Glass Sessionism / Camda Ayrımcılık ile çağdaş cam sanatına etkisi, katkısı ve yorumu incelenmiştir.

Konuya uygun olarak seçilen çağdaş cam sanatçılarının eserlerini oluşturan malzemelerin biçim ve anlam çözümlemesi metinler ve görseller ile açıklanmış, kimi sanatçılar ve eser detayları tablo şeklinde yer almıştır. Çözümlemelerin yanı sıra, uygulamalar bölümünde de, eserlerin yapım aşamalarından, neden, nasıl ve ne şekilde oluşturuldukları ile ilgili yorumlamalara yer verilmiştir.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma süresince, cam dışı malzemelerin çağdaş cam sanatı başlığı altındaki yeri ile ilgili yerli ve yabancı yayınlar araştırılarak sanatçılarla görüşmeler yapılmış, Türkiye’de yapılan araştırmaların dışında çağdaş cam sanatının merkezlerinden olan Amerika’nın Seattle eyaletinde, kütüphane ve cam merkezlerinde de kaynaklar araştırılmış, galeriler ve müzeler gezilerek fotoğraflanmıştır. İnternet ve diğer çeşitli

kaynaklardan da yararlanılarak tüm bu araştırma ve incelemeler bir araya getirilerek bu çalışmada sunulmuştur.

2. ÇAĞDAŞ SANAT VE MALZEME KULLANIMI

Çağdaş sanatın tanımında sanatçının çevresinde olup biten olaylardan etkilenecek, bu etkileşimlerden hareketle eserinin malzeme ve içeriğini belirlediği, tüm bunların teknik ve methodlarını şekillendirdiği vurgulanmaktadır. Sanatçı aynı zamanda sosyal ve sanat çevresinden ilham alabilmekte, bunu stil ve metod olarak çalışmalarına yansıtılabilmektedir. Aynı dönem çevresinden olduğu gibi, geçmiş dönemdeki sanatçılardan ve olaylardanda esinlenebilmektedir. Sonuç olarak “Çağdaş Sanatçı” kendi vizyonu ve bulunduğu dönemin ihtiyaçları çerçevesinde sanat görüşünü kendisi belirlemektedir.¹

Çağdaş sanatın köklerini iki döneme ayırarak açıklamak gerekirse, birinci bölüm orta çağ, rönesans, 19. y.y. ve 20. y.y.’nin başlarından örneklerle çağdaş sanata giriş, ikinci bölüm ise soyut ifade, yeni formlar, çevrenin yeni sanatçılar tarafından yeniden yorumlanması ve aktarılması, hareketin ve ışığın yeni elementleri, optik ifade ve yeni yönelimlerde bulunan sanatçıların eser örnekleri ile günümüze kadar devam etmektedir.

Çağdaş kelimesi Türk Dil Kurumu’na göre aynı çağda yaşayan, asri, çağcıl gibi anlamlara sahip olsa da devamında kendisini sığara dönuştüren sanat kelimesini eklediğimizde söz öbeğinin anlamı değişmektedir. Giorgio Agamben’in de dediğı gibi aslen çağdaş olmak, felsefi bir tanım olarak kendi zamanına uyumsuz olmak,

¹Johnson, Charlotte Buel, tarih, **Contemporary Art, Exploring its roots and development**, s. 11

gelecek ile ilişki kurmak, şimdi'den kopuk olmak ya da şimdi'yle bağ kuramamayı ifade etmektedir.²

Tarihten günümüze değişen sanat anlayışı ve ihtiyacı ile tanımı yapılan “Çağdaş Sanat” kavramı, özellikle son elli yıldır, sanatçıların yeni malzeme ve materyal arayışını günden güne artırarak devam etmektedir.

Amerikalı sanat eleştirmeni Arthur Danto'ya göre sanat her zaman sanatçının duruşunu ve görüşünü yansıttığı konuyu metaforlarla anlatmaktadır. Metafor ile temsil ve ifade büyük oranda yorumlamadan oluşmaktadır. Danto, sanatın mimesis ve taklitten ibaret olduğunu reddetmektedir ve onun özel yolla konuşulan bir dil olduğunu savunmaktadır.³

Resim 2.1. Andy Warhol, **Brillo Boxes / Brillo Kutuları** - 1964

Danto, Andy Warhol'un Brillo Boxes / Brillo Kutuları isimli eserini tanımlarken “ayırt edilemezlik yöntemini” açıklar; burada algı ile özdeş iki nesnenin, ya ontolojik durum ya da anlam bakımından farklılık gösteren, farklı kimliklere sahip oldukları gösterilmiştir.

² Agamben, Giorgio, **Çağdaş Sanat Nedir?**, (ed.) Ali Artun, Nursu Örgü (İstanbul İletişim Yayınları, 2013) s.42

³ Arthur Danto, tarih, **Philosophizing Art: Selected Essays**. s. 212

Andy Warhol'un 1964 yılında yapmış olduğu eseri 'Brillo Boxes / Brillo Kutuları', birbirinin aynı Brillo kutularının bir araya geldiği bir düzenlemedir. Gerçek Brillo kutuları aslında çoğu kişinin çöp olarak algılayacağı değersiz, seri üretim nesnelere. Warhol'un bu kutuların tıpatıp benzeri kopyalarını yaptığı çalışması, tekrarlanan tuhaf bir konu gibi gözükse, 'Campbell's soup cans / Campbell'in çorba kutuları' adlı eserinden çok da farklı bir konu değildir. Çoğu kişi Andy Warhol'un bu eserlerinde anlatmak istediği asıl konunun, batı kültüründe artan bilinçsiz tüketimin bir yorumu olduğunu düşünmektedir.

Andy Warhol'un 'Brillo Box / Brillo Kutuları'nı da yorumlanan sıradan nesnenin sanat öznesine dönüşmesi hali, günümüz çağdaş sanatında malzeme kullanımına verilecek örnekleri anlamamıza ve açıklamamıza yardımcı olacak niteliktedir. Sanat dünyası tarafından, sanat anlayışına yapılan en çarpıcı katkı yatak, Brillo kutusu, kar küreği, şişe rafı gibi sıradan objelerin sanat eseri olarak yorumlanırken, neden sıradan bir obje olarak değil de değerli bir sanat eseri gözüyle nitelendirildiği ayrıdır. Bu gibi sorular sanat felsefesi başlığı altında daha detaylı tartışılarak cevaplanmalıdır. Sanatsal açıdan, nesnenin oluşturulan kompozisyonun bütününe kattığı anlam ve estetik aranmalıdır. Eser tamamlandığında tek tek kullanılan malzemeler yerine tamamında görülen resim değerlendirilir.

2.1. Tarihsel Süreçte Karışık Malzemelerin Kullanımı

1908-1920 yılları arasında kübizmden, mekanik objelerin hareketli, soyut formlarla birlikte kullanıldığı "Constructivism / Yapılandırıcılık" a uzanan süreçte kavram ile birlikte sebep-obje-materyal ilişkisi konu alınmıştır. Pablo Picasso, Henri Laurens, Raoul Hausmann, Georges Braque gibi sanatçılar gözlemlenen, bir objenin

veya insanın, temelde kalınlık, hacim, doku, saydamlık gibi dış özelliklerini önemsemektedir.⁴

Sanat eserinde farklı malzeme kullanımının ilk örneklerinden Edgar Degas, 1881 yılında bir bale öğrencisini model aldığı “14 yaşındaki küçük dansçı kız” heykelini ipek, bronz, mum ve müslin bezinden farklı malzemeler ile tamamlamıştır. Edgar’ın kullandığı ipek ve bronzdan farklı diğer malzemeler eseri daha gerçekçi ve etkileyici bir heykele dönüştürmüştür.

Resim 2.1.1. Edgar Degas, “14 yaşındaki küçük dansçı kız”, 1881

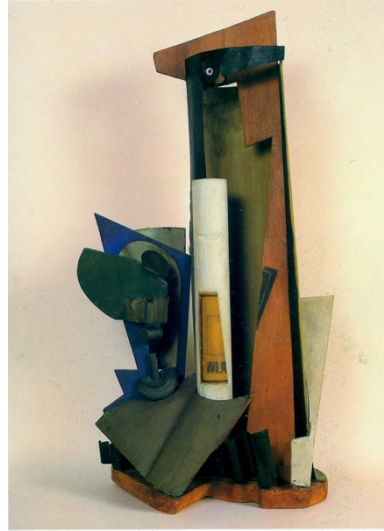
Birçok malzemenin bir arada kullanıldığı üç boyutlu kompozisyonlar kolaj ve asamblajları oluşturulmuştur. Picasso 1911-1912 yılları arasında hurda metal levha ve tel kullanarak “Guitar / Gitar” isimli eserini kolaj tekniği ile tamamlamıştır. Picasso tarafından yapılan birçok kolaj, hurda materyallerin gelecek sanatçılar tarafından eserlerinde kullanılmasında büyük önem taşımaktadır. Yüzeysel ve üç

⁴ Jacinto Lageira, tarih, **Centre Pompidou Paintings and Sculptures**, s.19

boyutlu kolajlarda artık kullanılmayan eski ve atık malzemeler orijinal işlevlerinin dışında renk, doku, şekil, çizgisellik gibi özellikleri ile esere yeni anlamlar yüklemektedir.

Resim 2.1.2. Pablo Picasso, **Guitar / Gitar**,– 1911-1912

Resim 2.1.3. Henri Laurens, **Bottle and Glass / Şişe ve Cam**,– 1918

Kübizm hem resim hem heykel alanında malzeme kullanımı açısından gerçeğe yakın olduğundan; gazete kağıdı, eski ahşap parçaları, alçı, kumaş parçaları, tel, metal levha, kum, talaş vb. gibi kullanılan malzemeler hemen algılanabilmektedir.

Bu sayede nesnenin özerk bir varlık olduğu gibi kendi özelliklerini yansıtması, farklı materyallerin bir arada kullanımının yolunu açılmıştır.⁵

Henri Laurens'da "Şişe ve Cam" isimli eserini 1918 yılında tamamlamıştır. Asamblaj tekniği ile ahşap ve metal levhalar bir araya getirilerek kompozisyon oluşturulmuştur.

1912 - 1913 döneminde Pablo Picasso ve Georges Braque'nin çalışmaları geniş bir çevrede bilinmiyor olsa da, Marchel Duchamp'ın gündelik nesnelere birer sanat eseri statüsüne yükseltmesine zemin hazırlamıştır.

*"Mixed Media; değişik medyalardan oluşan işleri tarif eden bir terimdir. "Karışık Medya" kullanımı Georges Braque ve Pablo Picasso'nun konstrüksiyonları ve "Kübist Kolaj" ile 1912 yılları civarında başlamıştır ve sanatçıların artan bir şekilde sanatsal medyaya açık bir tutum geliştirmeleri nedeniyle daha da yaygınlaşmaya başlamıştır. Gerçekte, sanat her nesneden ya da nesnelere kombinasyonundan yapılabilir. Mixed media, 1912 yılında Pablo Picasso'nun ve Georges Braque'in kübist kolaj kurgularıyla başlar."*⁶

Kübist ve Futurist eğilimleri olan Duchamp ise, Picasso ve Braque'nin öncülük ettiği hareketi, bir objeye /malzemeye odaklanmıştır. "Bicycle Wheel - Bisiklet Tekerleği" isimli eserinde sıradan bir bisiklet tekerleğini demirleri üzerine ters gelecek şekilde, tekerlek tamiri için yapılan bir birleştirme olan mutfak taburesi üzerine koyarak bir not yazmıştır. "Kim sanat olmayan birşey tasarlayabilir?"⁷

⁵Jacinto Lageira, **Centre Pompidou Paintings and Sculptures**, s.21

⁶ <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/m/mixed-media> Erişim Tarihi: 10.02.2019

⁷ Jacinto Lageira, tarih **Centre Pompidou Paintings and Sculptures**, s.22

Duchamp ‘hazır nesne’ kullanarak birçok eser oluşturmuştur. Hazır nesnelere ile ilgili kurduğu iletişimi şu sözlerle açıklamıştır;

“Bu hazır nesnelere hiçbir estetik tatmin ile bir araya getirilmemelidir ancak görsel bütünlük ile iyi veya kötü tadın varoluşunu ortaya çıkarmalıdır”⁸

Resim 2.1.4. Marcel Duchamp, **Bicycle Wheel / Bisiklet Tekerleği** – 1913

Picasso, Braque ve Duchamp’ın nesnelere ile kurduğu ilişki, sonraki dönemlerde sanatçıları cesaretlendirmiş ve hazır nesne ile karışık malzeme kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır.

“20.yy’da teknolojik potansiyele dayalı zenginlikler düş gücünü etkilemiş, sanat teknolojiyle yakın ilişki içine girmiş ve disiplinler arası sınırlar erimiştir. Kolaj, kübist kolaj, asamblaj, Dada, avand-garde ve karışık malzeme ya da karışık tekniğe karşılık gelen mixed-media gibi terimler ortaya atılmış ve anlamları tartışılmıştır. Tüm bu akımlar ya da terimler, içlerinde farklı malzeme ya da farklı disiplinlere ait teknikleri kullanarak oluşturulan sanat yapıtlarını içerirler. Önce Pablo Picasso ve daha sonra Marcel Duchamp, sanatın her türlü malzemeden

⁸ Jacinto Lageira, tarih **Centre Pompidou Paintings and Sculptures**, s. 22

yapılabileceğini, ortaya koydukları yapıtlarla kanıtlamış ve kabul görebilmişlerdir.”⁹

Resim 2.1.5. Raoul Hausmann, **Şimdiki Zamanın Ruhu / Mekanik Kafa**, 1921

Hazır malzemelerin karışık teknik ile ilgili kullanımı yaygınlaşmaya başladıktan sonra birçok sanatçı düşüncelerini ifade etme aracı olarak, uygun buldukları farklı atık malzemeleri eserlerinde birleştirmişlerdir. Bu örneklerden biri Raoul Hausmann'a ait “Şimdiki Zamanın Ruhu / Mekanik Kafa” dır.

“I.Dünya Savaşını takip eden yıllarda, Alman sanatçı Raoul Hausmann'ın ülkesi ile ilgili sıkıntılı döneminden dolayı yaşadığı hayal kırıklıkları eserlerine yansımıştır. Fotomontaj ve asamblaj teknikleri ile bilinen Berlin Dada Hareketi'nin öncülerinden olan Hausmann'ın en bilindik eserleri 1921 yılında tamamladığı

⁹ Hikmet Mutlu Başkaya Yağcı, **Sanatsal Formlarda Seramik ve Karışık Malzeme Birlikteliği**, Sanatta Yeterlik Tezi

“Şimdiki Zamanın Ruhu”dur. Ahşap bir kafa üzerinde gündelik hayatta yaygın kullanılan farklı nesnelere kullanılmıştır.”¹⁰

Hausmann’ın ana fikri eserin isminden anlaşıldığı gibi, eseri oluşturmak için seçilmiş malzemelerin kullanımını dışında birleşerek başka bir esere dönüştüğü görülmektedir.

“Hausman’ın çalışmasında kullandığı Ahşap kafa, bir kukla kafasıdır. İfadeden ve duygudan yoksundur. Hiçbir özel yanı olmayan simetrik ve basit bir form vardır. Göz bebekleri, kulakları ve saçları yoktur ve bu erkek görünümlü heykel onu eşsiz kılan tüm özelliklerini kaybetmiştir. Ahşap kukla, Raoul Hausmann’ın I. Dünya Savaşı çağında algıladığı insan kimliğidir.”¹¹

Ahşapın üzerindeki cetvel, alın kısmından aşağı doğru perçinlenmiştir.

Eserlerinde karışık malzeme kullanan birçok sanatçı çevrelerindeki malzemelerin kölesi olmuşlardır. Sanatçıların bu bağımlılığı bazen yaratıcılıklarının ve duygularının önüne geçmektedir. Buna rağmen ortaya çıkan çarpıcı eserler, malzeme – kavram ilişkisi içinde, dehaların elinden çıkmış eşsiz buluşlar olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Meret Oppenheim’in 1936 yılındaki eseri “Object / Nesne” malzemenin kullanım amacı dışında, sanat aracı olarak kullanımının en çarpıcı örneklerinden biridir. Ceylan kürküne sarılı sıradan bir bardak, kaşık ve tabaktan oluşan “Object / Nesne” nin oluşturulmasının ardındaki öykünün, modernizm döneminin uydurma hikayelerinden olabileceği gerçeğinden öteye geçtiği söylenmektedir.

¹⁰ <https://utopiadystopiawwi.wordpress.com/dada/raoul-hausmann/the-spirit-of-our-time/>

Erişim Tarihi: 20.03.2019

¹¹ <https://utopiadystopiawwi.wordpress.com/dada/raoul-hausmann/the-spirit-of-our-time/>

Erişim Tarihi: 20.03.2019

Hikayeye göre yirmi iki yaşındaki sanatçı Meret Oppenheim, bir gün Pablo Picasso ve Dora Maar ile birlikte Paris’te bir kafedeyken ona ilham veren Picasso ve Maar'a hayranlıkla bakıp, kürkle kaplı pirinç bileziğinden aldığı ilhamla “Neredeyse her şey kürkle kaplanabilir!” demiştir.¹² Oppenheim'in doğrudan kafeden çıkıp “Nesne/Object” eserinde kullandığı fincan, tabak ve kaşığı satın aldığı bir mağazaya gittiği söylenmiştir. Bu eğlenceli hikaye, nesnenin önemine, Oppenheim’in dehşetine, malzemeyi sürrealist nesne haline geldiği noktaya yükselten eleştirel beğeni ve kamuoyu duyarlılığına değinmektedir. Oppenheim’in Objesi, heykelleştirilmiş nesnelerin ve asamblajların Sürrealist sanat pratiğinin öne çıkan özellikleri haline geldiği bir anda yaratılmıştır. 1937’de İngiliz sanat eleştirmeni Herbert Read, tüm Sürrealist nesnelerin bir fikrin temsilcisi olduğunu vurgulamıştır ve Salvador Dalí bazılarını “sembolik işlevi olan nesnelere” olarak nitelendirmiştir.¹³

İşlevsel bir nesne derin, kişisel ve şiirsel bir şey temsil edecek şekilde değiştirilebilir ve içsel arzu, özlemin yüceltmesi olarak etkileşime geçebilmektedir. İç dünyanın, bu tür fiziksel dışavurumları, gerçeküstü birliğin dış ve iç gerçekliklerle birleştiğinin göstergesi olmuştur.

Resim 2.1.6. Meret Oppenheim, Object / Nesne - 1936

¹² Rose Josh, Nelson Landsdale and St. Clair McKelway, **Talk of the Town**, “Critical Note”, *The New Yorker*, 26, 1936, s. 7

¹³ Rose Josh, Nelson Landsdale and St. Clair McKelway, **Talk of the Town**, “Critical Note”, *The New Yorker*, 26, 1936, s. 7

Nesne, diğer birçok sanat eseri gibi farklı kimlikler tarafından, farklı yorumlanmış ve özömlenmiştir. Sanat tarihçisi Whitney Chadwick, Sürrealist objenin “kimyasal dönüşüm sevgisi” ile bağlantılı olarak, serin, pürüzsüz seramiği ve metali, sıcak ve kıllı bir şeye dönüştüğünü tanımlamıştır. Kürkle kaplanmış objenin fetişist niteliklerine dikkat çekilmiş ve bu işlevsel, elde taşınan nesnelere cinsel çağrışımı olarak nitelendirmiştir.

New Yorker Dergisi'nin 1936 sayısında, eserin MOMA 'da sergilendiği sırada, bir kadının kürklü fincan ve tabağının önünde bayıldığı ile ilgili olay yayınlanmıştır. Kadının, eser karşısındaki istemsiz tepkisi görevliler ve etraftaki kişiler üzerinde tuhaf bir his uyandırmıştır. Oppenheim'in heykeline bu denli içsel tepkiler verilmesi belki de sanatçının isteklerine en yakın olan tepki olmuştur. Yapılan bir röportajda, Oppenheim yarattıklarını bir fikrin gösterimi değil, kendisinin kendisi olarak tanımlamıştır. Read ve Dalí'den farklı olarak Oppenheim, “Object / Nesne” nin fizikselliğini vurgulamış, fincandan içerken tabağın ve kaşığın kürk hissini kolayca hayal edebileceğinden bahsetmiştir. Beklenmedik bir şekilde kürkle kaplandığında yaşanan çok, her iki malzemeye olan deneysel alışkanlığımıza dayanmaktadır. Nesne, bu fincandan ılık çay içerken kılların dudaklarımızda nasıl bir his bırakacağını hissettirmekte ısrar etmektedir. Oppenheim'in zarif yaratımıyla, içsel hatıraları, dokunsal eylem ve metaforlarla nasıl ortaya çıkardığı Sürrealizmin bir parçası olan her bireyin yorumuna tamamen açıktır. ¹⁴

Yukarıda örneklenen Edgar Degas, Pablo Picasso, Henri Laurens, Georges Braque, Marchel Duchamp, Raul Hausmann ve Meret Oppenheim gibi sanatçıların farklı

¹⁴ Rose Josh, Nelson Landsdale and St. Clair McKelway, **Talk of the Town, “Critical Note”**, The New Yorker, 26, 1936, sayfa 7

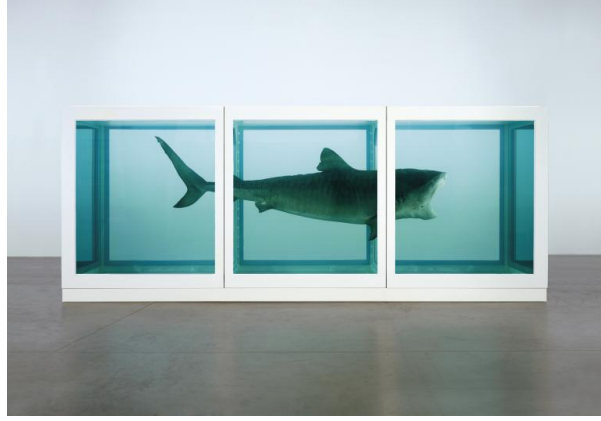
malzemeler ile oluşturdukları eserleri incelendiğinde kavrama ait, kavram ile ilgili ya da tamamen zıt anlam yüklenen atık ve karışık malzemelerin birlikte kullanımının kavramı nasıl güçlendirdiği izlenmektedir. Bu sanatçılar, gelecek sanat anlayışının değişmesine ve gelişmesine temel atarak yeni ufuklar açmışlardır. Çoğu zaman kıymetsiz olarak nitelendirilen malzemelerin tekrar kullanımı esere kıymet katarken kendi kıymetinde arttırmıştır.

2.2. Çağdaş Sanatta Karışık Malzeme Kullanımı

Çağdaş sanatta kullanılan malzemeler, eserin değerini belirleyici rol oynamaktadır. Malzemenin tarihsel serüveninde, modernizm öncesi sanat eserlerinde oluşturulan bütünsel görsele vurgu yapılmıştır. Dönemin sanatçılarının çoğu kullanılan malzemenin kendisinden çok, başka bir şeyin temsilini yapmakla ilgilenmiştir. İzleyicinin ya gerçeğin yanıltıcı görüntüsüne ya da sanatçının yaratıcı vizyonuna odaklanması gerektiği anlamına gelmiştir.

Eserlerinde kullandığı karışık malzeme seçimleri ile en çok eleştirilen çağdaş sanatçılardan Damien Hirst, 1991 yılında kaplan köpek balığı, cam, paslanmaz çelik ve formaldeyt sıvısını kullanarak “The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living / Yaşayan Birinin Aklında Ölümün Fiziksel İmkansızlığı” eserini biçimlendirmiştir. Yapımı 1991 yılında tamamlanan eser, ilk olarak 1992 yılında “Young British Artist/Genç İngiliz Sanatçılar” ile Saatchi Galeri’de sergilenmiştir.¹⁵

¹⁵ <http://www.damienhirst.com/the-physical-impossibility-of> Erişim Tarihi: 15.04.2019

Resim 2.2.1. Damien Hirst, The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living / Yaşayan Birinin Aklında Ölümün Fiziksel İmkansızlığı, 1991

“Eserin başlığı, yaşam ve ölümü aynı anda somutlaştırmıştır, ancak bu somutlaştırma tankta sessiz ve hareketsiz asılı formu görene kadar tam olarak kavranamamaktadır”.¹⁶

Hirst'un bu eserinde, canlının çürümesini ve kokuşmasını engelleyen formaldeyt sıvı içine yerleştirilmiş köpek balığı, izleyici tarafından bir korku ögesi olarak bilinir. Estetiği kapitalist güç ile birleştiren bir figürdür. Geniş açık ağzı, tehdit ve tehlike hissi verir. Bu, izleyicilerin popüler kültürden köpekbalıkları hakkında bildiklerini, insanları öldürebileceklerini tehlikeli ve tehdit edici olduklarını gösterir. Nazik veya güzel olarak algılayacağımız bir hayvan yerine, ölümün bir yapılanması olarak bir köpekbalığı kullanmak açıkça Hirst'ın bilinçli bir kararıdır.

Köpek balığı, yeni doğa anlayışının abartılı bir örneği olarak hizmet etmektedir. Modern tarih boyunca vahşi doğanın heyecanı ancak romanlarda, filmlerde, vahşi yaşam belgesellerinde ve turizm hizmeti veren hayvanat bahçelerinde

¹⁶ Smith, Roberta "Just When You Thought It Was Safe". The New York Times. Retrieved (16 Ekim 2007).

sürdürülmekteyken, Hirst'ün bu eseri doğadaki vahşet ile kapitalist gücün müstehcen, doyumsuz ve duygusuz görüntüsünü birleştirmektedir.¹⁷

Resim, çizim, heykel, yerleştirme, yeni medya, hareketli görüntü, fotoğraf, metin, performans, dijital medya, ses ve daha birçok alan çağdaş sanatçılar tarafından günümüzde yaşam ve toplumla ilgili fikirlerini ifade etmenin bir yolu olarak kullanılmaktadır. Her mekanda yeni bir malzeme arayışı, zaman-hacim-mekan diyalogları ile şekillenmektedir.

“Çağdaş heykel sanatçısı Karla Black'te, küçüklü büyüklü, yerden destek alarak tavandan asılan, atölyesinde tasarladığı düzenlemeleri galeride yeniden şekillendirerek anlatımı mekana uyarlamıştır. Sonuç olarak ortaya görsel bir karmaşa ve anlık etkileşimler sonucu oluşan deneyimler çıkartmıştır. Mekan da çeşitli yerleştirmeler ile, yüzeyde çeşitli katmanlar tasarlamış ve eser kendi fiziksel sınırlarını belirlemiştir. Çalışmalarını feminizm ve psikanalizle, özellikle Kleinian psikanaliziyle bağlantılı olarak tanımlamaktadır. Soyut anlatımcılık, arazi sanatı, Viyana eylemleri ve Carolee Schneemann'ın feminist performansları gibi sanat tarihi'nden çeşitli anlardan ilham almaktadır.”¹⁸

Enstalasyonun genelindeki dağınıklık ve kaos incelendiğinde kendi içinde bir düzene sahip olduğu görülmektedir. Sanatçı psikolojik bozukluklarını ve hastalık süresince yaşadığı sarsıntılı anları, renkler, her an değişebilir formlar ve malzeme ile anlatmaktadır. Sanatçının eserlerindeki malzeme seçimi, günlük hayatta ticari ve ucuz olarak nitelendirilen plastik, tuğla, ip ve inşaat yapımında ve sosyal hayatta simgesel olarak kullanılan eşyaları kapsar.

¹⁷ <https://www.clc.sllf.qmul.ac.uk/?p=391> Erişim Tarihi: 15.04.2019

¹⁸ <http://www.capitainpetzel.de/exhibitions/karla-black/> Erişim Tarihi:18.04.2019

Resim 2.2.2. Karla Black, **Enstalasyon**, 2010

Alçının erkeksiliğini, makyajın kadınsılığını, parlıtyı, sabunu ve ev araç gereçlerini bütünleştirip neredeyse tüm eserlerinde kullanmaktadır. Fakat tüm bu malzemeler açık çağrışımın ötesine geçen bir etki yaratmaktadır. 'Kadınsl' malzemeleri yapı ve sağlamlık eserlerinde kullanıp, 'eril' olanları yumuşaklık ve inceliği ifade etmek için kullanmaktadır.¹⁹

Resim 2.2.3. Enstalasyon, Karla Black, Detay 2010

¹⁹ <http://www.capitainpetzel.de/exhibitions/karla-black/> Erişim Tarihi: 18.04.2019

Eserin arkasındaki fikir veya kavramın fiziksel nesneden daha önemli olduğu eserler, 1960'lardan itibaren bir sanat hareketi olarak ortaya çıktığından bu yana beraberinde çağdaş sanat ve bilgi çağının evrimi ile uyumlu hale gelmiştir. Cornelia Parker, Marc Quinn, Michelangelo Pistoletto, Ai Weiwei, Takashi Murakami, Alex Da Corte, Brandon Ndife gibi birçok sanatçı bu bağlamda eserler üretmiş ve farklı malzemeleri farklı şekillerde bir ifade aracı olarak kullanmışlardır.

Resim 2.2.4. Mark Bradford, **Pickett'ın Suçlaması (Tanık Ağacı) / Pickett's Charge (Witness Tree)** 2016–17,

“Çağdaş sanatta, aynı çalışmada birlikte kullanılan farklı malzemelerin anlam ve biçim açısından zenginliğini vurgulamak oldukça yaygınlaşmıştır. Bu nedenle eserin bütününde kullanılan malzemeye sembol olarak dikkat çekilir. Çağdaş sanatın içinde varolan “çağdaş” kelimesi kullanılan malzeme bütünselliği açısından eserin sonuçlanmasında sembolik bir önem taşımaktadır. Örneğin, Amerikalı çağdaş sanatçı Mark Bradford'un karışık teknikle oluşturduğu resminde kullandığı malzemeler, eserin anlamı hakkında bilgi vermektedir.”²⁰

Mark Bradford tablolarında, beyaz kıyafetleri ağartmak için bir sembol olan çamaşır suyunu oldukça fazla kullanmaktadır. Bu geleneksel sembolü, tablolarında

²⁰ <https://www.quora.com/What-is-materiality-in-contemporary-art> Erişim Tarihi: 10.04.2019

kullanarak ırkçılık konusunda farkındalık yaratır. Çağdaş sanatçılar kendi iç dünyalarını esere yansıtırken, kullandıkları malzemeler farklı bakış açıları ile yorumla açıktır. Bradford'a göre çamaşır suyu ırkçılığı simgelerken bi başka sanatçıya veya izleyiciye göre çeşitli anlamlarda yorumlanabilir.

“Bradford’un “Pickett’s Charge / Pickett’in Suçlaması” isimli eseri sanatçının malzeme, anlam, biçim açısından kurduğu köprüye verilebilecek örnek niteliğindedir. Tablo incelemesinde, yüzeyden soyularak ayrılan kağıt katmanları göze çarpılmaktadır. Eserin başlığı, kanlı bir savaş olan Amerika İç Savaşı’ndan önemli bir ana gönderme yaparak, bu savaşta kaybedilenlerin ve fedakarlıkların birlik-beraberlik uğruna olduğunu anlatmak istemektedir. Sanatçı birçok eserinde “Pickett’s Charge / Pickett’in Suçlaması”nda olduğu gibi katmanlar halinde tuval üzerine uyguladığı kağıtları kazıyarak farklı etkiler elde etmiştir. Bu eserinde kazınan katmanlar aslında tarih katmanlarının, savaş sırasında yaşanan olayların değişmesi ve kazınmasının temsildir. Tabloda, tuvalin alt kısmında kazınarak ortaya çıkan açık mavi tonları, mavi gökyüzünün, parlak yeni günün temsildir. Aralarda beliren koyu renkler, kanlı, vahşi anların anlatımında ve hatırlatılmasında kullanılmıştır. Bradford’un eserlerinde de çözümlendiği gibi malzeme seçiminin esere biçim ve anlam yönünden katkısı vazgeçilmez bir gerçektir.”²¹

Sonuç olarak, çağdaş sanatta karışık malzeme kullanımı Mark Bradford, Karla Black ve Damien Hirst örnekleri üzerinden incelenmiştir. Resim, heykel, enstalasyon ve farklı düzenlemelerden verilen örneklerde gündelik hayatta kullanılan eşyası olan ve ulaşılması zor malzeme örnekleri incelenerek, esere kattıkları biçim, değer ve anlamları yorumlanmıştır.

²¹ <https://www.quora.com/What-is-materiality-in-contemporary-art> Erişim Tarihi:

15.03.2019

2.3. Geçmişten Örneklerle Camın Farklı Malzemelerle Birlikte Kullanımı

Kübizm sonrası bir çok sanat akımının etkisi ile sanatçılar birbirinden farklı malzemeleri bir arada kullanmaya başlamışlardır. Ahşap, metal, plastik, atık madde, seramik ve cam bunlardan sadece birkaçıdır.

Camın karışık teknik ve malzeme ile tarihteki en önemli kullanımı Marcel Duchamp tarafından yapılmış sekiz yıl devam etmiş olan eseri “Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam” dır.

Resim 2.3.1. Marcel Duchamp, **Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam**, 1923-1927

Sanatçı, eser bittiği için değil, aksine bitmiş hatırlanmaması için 1923'te üzerinde çalışmayı bırakmıştır. 1927'nin sonlarına doğru eser Brooklyn'de bir galeriden koleksiyoner Katherine Dreier'in evine taşınırken hasar görmüştür. Duchamp, eser üzerinde oluşan kırıkların etkisiyle sekiz yıldır tamamlanamayan eserin sonunda tamamladığını açıklamıştır.

Büyük Cam; mekanik bir şema gibi görünüp bir alegorik makine gibi çalışacak şekilde tasarlanmıştır. Marcel Duchamp öncelikle eserin eskizlerini ve çizimlerini, yapmıştır. 1915 yılında başlayıp 1923 yılına kadar devam eden bu eserin yapımında yağ, vernik, kurşun teli, toz, 277.5 x177.8 x 8.6 cm ebatında iki adet cam panel

kullanılmıştır.²² Eser ait olduğu dönemin sınırlarını zorlayan, geleneksellikten uzak bir anlatıma sahiptir.

Resim 2.3.2. Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam - Detay

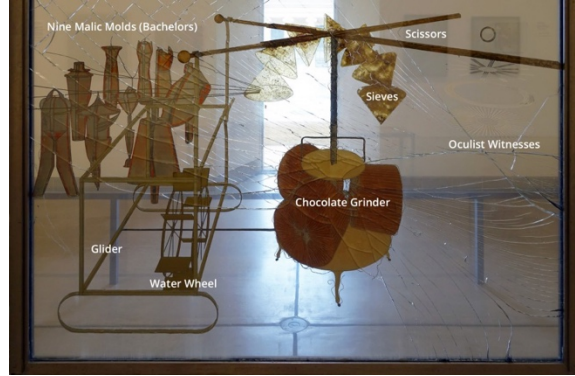
“Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam” olarak adlandırılmasının sebebi eserin birbirine paralel yapıştırılmış iki büyük cam parçasından oluşmasıdır. Duchamp bu çalışmasında tuval, yağlı boya gibi geleneksel malzemelerin aksine, iki boyutlu, transparan, izleyicinin hem ön hem arka tarafından yürüyebileceğini düşünerek kanvas yerine cam kullanmayı tercih etmiştir. Hayal dünyasını camın üzerine aktararak tel, folyo, yapıştırıcı ve toz kullanmıştır. Öyle ki, camın üzerinde atölyenin tozunun birikmesini istemiş ve eserin üstünde kullanmıştır. Man Ray’in fotoğrafında ki detay camın ne denli tozlandığını ispatlamıştır.²³

Resim 2.3.3. Man Ray, Toz Birikintisi, 1920,

²² <https://www.britannica.com/biography/Marcel-Duchamp> Erişim Tarihi: 15.03.2019

²³ <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/69.521/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

Resim 2.3.4. Marcel Duchamp Büyük Cam – Detay

Eserin detayları incelendiğinde oluşturulan kompozisyonun sol üst köşesinde ağaç veya böceğe benzer formdaki “Gelin” alt kısımdaki “Bekarları” ile flört etmektedir. Her “Bekar”, “Gelin”in dikkatini çekmek için uğraşmaktadır. Fakat tüm “Bekarlar” farklı bir zaman diliminde oldukları için iletişime dahi geçememişlerdir.²⁴

Eser incelemesinde “Bekarları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam” in Duchamp’ın direk anlatımdan kaçınarak, tüm görsel ve malzeme bilgisini bilimsel teoriler ile birleştirerek yansıttığı eseri olduğu anlaşılmaktadır.

Duchamp’ın bilime düşkünlüğü, “Büyük Cam” isimli eserinde yeni medya kullanımının yanısıra bilimsel teorilerde yer vermiştir. Gelin’in, Bekarlar alemine olan erotik duygularını camdan iletişim kurma biçimi, telsiz telgrafta hareket eden elektromanyetik alandaki elektrik ve titreşim dalgaları ile ilgilidir. Formu Eyfel Kulesi’nin üstündeki telgraf antenine benzemektedir. Bu anten sayesinde “Bekarları”na görünmeyen mesajlar gönderip alabilmektedir.²⁵

²⁴ <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/wwi-dada/dada1/a/duchamp-the-bride-stripped-bare-by-her-bachelors-even> Erişim Tarihi: 17.03.2019

²⁵ <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/wwi-dada/dada1/a/duchamp-the-bride-stripped-bare-by-her-bachelors-even> Erişim Tarihi:17.03.2019

Duchamp'ın yaşam felsefesini yansıttığı eserlerinden olan “Büyük Cam”, bir çok kavramı hikayesel bir biçimde içinde barındırarak, izleyiciyi konu üzerinde düşünmeye yönlendirmiş ve kullanılan malzemeler ile ilişkilendirmeye davet etmiştir.

Büyük Cam'da, Duchamp sanat, bilim, sex ve birlikte sevmeyi mizahi şekilde bir araya getirmiştir. Eserin içindeki izleme makineleri “Gelin” i hayal ederek aşık olmayı denemekte, tüm bu hikaye toz, kırılmış cam ve bir oyuncak topunun rastgele yaptığı işaretlerle bilimin görünmez güçlerine bağlanarak şaşırtıcı, eğlenceli ve tuhaf bir şekilde anlatılmıştır.²⁶

Sanatçının eseri oluştururken camı tercih etmesi, geçirgenliği ile ilişkilendirilebilir. Bu sayede iki cam arası düzenleme oluşturularak, vurgulanmak istenen konu daha açık bir şekilde gösterilmiştir. Sonuç olarak camın kırılğanlığı bitirilemeyen eseri tamamlamıştır.

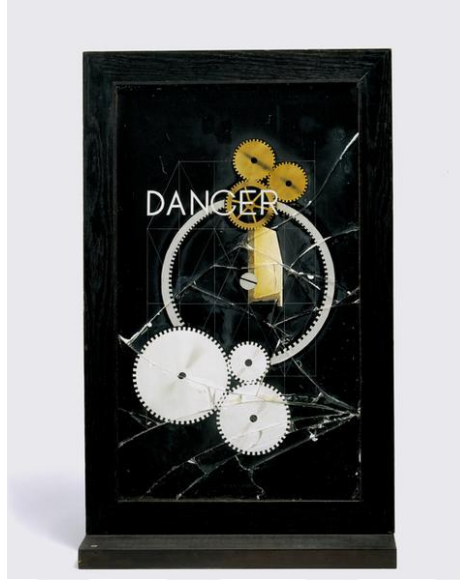
Duchamp'ın yakın arkadaşlarından biri ve New York Dada hareketinin bir üyesi olan Amerikalı fotoğrafçı ve ressam Man Ray. 1917-1920 yılları arasında Türkçe karşılığı “Tehlike / Dansçı” olan eserini cam, ahşap ve boya kullanarak oluşturmuştur. Man Ray eserini şu cümlelerle açıklamıştır;²⁷

*“Son çalışmam, bana ilham veren bir müzikalde gördüğüm İspanyol dansçıların dişlilerini yansıtan dişli çarkları göstermektedir. Eserin ismi hikayesinden gelmektedir. “Dancer veya Danger” olarak istediğiniz gibi okuyabilirsiniz. (İngilizcede sadece bir harf “Dancer veya Danger” arasındaki farkı oluşturur.)”*²⁸

²⁶ <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/wwi-dada/dada1/a/duchamp-the-bride-stripped-bare-by-her-bachelors-even> Erişim Tarihi: 15.04.2019

²⁷ Ray Man, **Autoportrait**, Published by Robert Laffont, s.93

²⁸ Ray Man, **Autoportrait**, Published by Robert Laffont, s.93

Resim 2.3.5. Man Ray, Tehlike / Dansçı - Danger/Dancer – 1917-1920

Duchamp dışında, Dadaistler ve Kübistler sanatsal malzemenin hangi rütbelerde kabul edilip edilmeyeceği sorusunda takılı kalmışlardır. Bu bağlamda Dada, karışık teknik konusunda net bir tavırla, her ne sebeple olursa olsun herşeyin bir sanat malzemesi olarak kullanılabileceğinin altını çizmiştir. Resim ve heykel malzemelerini tanımlama konusunda daha teorik, bir başka bakış açısı ile, Kübizm ve İtalyan Futurizm'i tarafından beslenmiş, Rus avant-gard büyük bir rol oynamıştır.

1910'larda ve 1920'lerde Ruslar, faktura (factura) olarak adlandırmayı tercih ettikleri malzeme ile ilgili pratik ve teorik çalışmalarda aktif rol oynamışlardır. Malzemenin doku, yansıma, geçirgenlik, kütle ve parlaklık, gibi onu tanımlayan estetik değerlere göre seçilmesi yerine, eserin ne şekilde, nerede, nasıl ve hangi koşullar altında oluşturulduğu, ve izleyici kitlesinin algılama gücünün etkin rol oynadığı değişkenler göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir.²⁹

²⁹Jacinto Lageria, **Centre Pompidou Paintings and Sculptures**, s. 26

Başka bir deyişle malzemenin gücü, onu tamamlayan obje ve nesnelerin nerede ve nasıl oluşturulduğu ile ortaya çıkar. Örneğin, Antoine Pevsner'in "Construction in Space - Boşluktaki Yapı" isimli çalışması dönemin yeni heykel malzemeleri ile opaklık ve transparanlık, hafiflik ve ağırlık, görüleri ile oynamıştır.

Resim 2.3.6. Antoine Pevsner, **Construction in Space / Boşluktaki Yapı** - 1923-25

Pevsner'in 1923-25 yılları arasında, heykelde kullandığı bronzun ağırlığı ve kapladığı alan, kristal camın şeffaflığı ve hafifliği ile tezat bir ahenk içindedir. Uzun yıllardır tanımladığı ağırlık, hacim ve yer çekimi konularından bir heykel yaratmak istemiştir. İzleyici eserin önünde yer değiştirdikçe heykelin hareket ettiği izlenimi yaratılmıştır.

"1920'de Pevsner kendi gibi sanatçı kardeşi ile birlikte "The Realist Manifesto / Gerçekçi Manifesto"yu yazmıştır. Geleneksel sanat ilkelerine karşı "Plastik sanatlarda yeni bir element olduğunu idda ediyoruz: Kinetik Ritimler, gerçek zaman algımızın temel biçimleri"”³⁰

³⁰ <https://www.centrepompidou.fr/cpv/resource/coXy78B/rpgxq8j> Erişim Tarihi: 15.03.2019

Dadaistler kullandıkları atık, hurda, ıvır zıvır malzemeleri gerçek kullanımlarının dışında asamblaj ve kolajlarda kullanarak, sanatsal malzeme yelpazesinin genişlemesine önemli ölçüde katkıda bulunmuşlardır. Sanat eserlerinde hurda ya da sıradan, sanatsal olmayan malzemeler (posterler, reklamlar, fotoğraflar, çocuk kitapları, medikal ansiklopediler) “muhteşem sanat” ve popüler kültür arasındaki farkı bulanıklaştırmak için kullanılmıştır.

Resim 2.3.7. Joseph Cornell, **Planet Set / Gezegen Seti** - 1950

Doğal veya insan yapımı her türlü malzemeleri bir kompozisyon halinde bir araya getiren asamblaj sanatının öncülerinden Amerikalı sanatçı Joseph Cornell'de çalışmalarında camı farklı anlatımlar için kullanmıştır. Sürrealistlerden esinlenen sanatçı, hayatının büyük bir bölümünü annesi ve engelli kardeşine bakmak için evde geçirmek zorunda olsada diğer çağdaş sanatçıların farkında ve onlarla iletişim halinde kalmıştır.

Cornell'in 1950 yılında yapmış olduğu "Planet Set - Gezegen Seti" adlı eseri, sırlanmış kutu içinde, gizemli ve şiirsel, buluntu nesnelere topluluğu içermektedir. Bu eser 19.yy. İtalyan opera sanatçısı Giuditta Pasta'ya adanmıştır. Cornell, romantik çağın idealleri için kendisini ortaya koyan bale ve operanın neredeyse unutulmuş birkaç yıldızını idolleştirmiştir. Kutuda astronomik çizelgeler ve çubuklarla

dengelenmiş iki top bulunur; bu da güneşin etrafında dönen gezegenlere işaret etmektedir. Bu astronomik tema, sanatçının geçmişte gece gökyüzünün gizeminden etkilenmesi sonucu ortaya çıkmıştır.³¹

Resim 2.3.8. Joseph Cornell, **Glass Bell / Cam Çan**

"Cam Çan" ise oldukça kuvvetli bir Sürrealist eser olarak kabul edilmektedir. Merkezinde bir çiçek tutan el ile bir cam çan kavanoz bulunmaktadır. Joseph'in, bilinçaltı ve dönüşüm gibi temalarla uğraştığı, ve "Cam Çan" ın bu rüyalardan birinin konusu olduğu düşünülmektedir.

Sanat akımlarının sanatçılar üzerindeki etkileri, yeni arayışlar ve çağrışımlar malzeme çeşitliliğini arttırmakta aynı zamanda sergileme şekillerini ve üsluplarını da değiştirip geliştirmektedir. 1950'lerde Joseph Cornell ve 1960'ların ortalarında Joseph Beuys ruhsal ve kişisel önem taşıyan, olağandışı malzemeleri sergilemek için "Vitrine /Vitrin" olarak adlandırılan, genellikle müzelerde gördüğümüz büyük cam kabinleri kullanmışlardır.

³¹ <https://www.museoreinasofia.es/en/collection/artwork/celestial-navigation-birds1> Erişim Tarihi: 5.03.2019

Joseph Beuys 1953–62 yılları arasında, ahşap, cam, yağlı boya, kağıt ve keçe kullanarak “Vitrin” i oluşturmuştur. Kelime olarak farklı anlamlarda kullanılan 'Langhaus', kuzey Avrupa bölgelerinde, kabile topluluklarında bulunan bir ya da daha fazla ailenin yaşadığı yer olan ‘uzunev’ olarak çevrilmektedir. Beuys’un ikonografisine göre, “Vitrin” kelime anlamında olduğu gibi eserlerinde de koruma ve muhafaza etme görevi üstlenmiştir.

Resim 2.3.9. - Joseph Beuys, **Langhaus (Vitrine) / Vitrin**, 1953–62

*“Klasik bir Beuys tavrı olarak, cam kutunun içinde odun bloğunun tepesine bağlı küçük bir keçe parçası ve liderliğin ve koruyuculuğun simgesi olan bastonda bulunmaktadır”.*³²

Sonuç olarak, camın farklı malzemeler ile ilk kullanımına tarihe ışık tutmuş önemli sanatçıların, eserlerinde rastlanmıştır. 1915’ten itibaren Marcel Duchamp ve yakın arkadaşı Man Ray’in cam ve farklı malzemeler ile oluşturdukları eserleri cam – cam dışı malzeme kullanımına verilebilecek ilk örneklerdendir. Duchamp’ın

³² <https://www.tate.org.uk/art/artworks/beuys-langhaus-vitrine-ar00087> Erişim Tarihi: 15.03.2019

“Bekarları Tarafından ırılıplak Soyulan Gelin / Büyük Cam” eserinde cam malzeme kullanımı cam sanatı adına bir söz söylemenin dışında, anlatımını destekleyici en iyi malzeme olarak tercih etmiştir. Antonine Pevsner, Joseph Cornell ve Joseph Beuys’un eserlerinde de seçilen malzemeler cama anlam ve biçim açısından destek niteliğindedir. Bu rnekler, cam ve farklı malzemelerin, form ve felsefi anlamda birlikte nasıl tercih edilmesi gerektiğine verilmiş örneklerdir.

3. ÇAĞDAŞ CAM SANATINDA CAM DIŞI MALZEME KULLANIMI

1915 - 2019 yılları arasında cam farklı dönemlerde birçok önemli sanatçı tarafından kullanılmış, cam dışı malzemeler esere biçim ve anlam katkısı sağlamıştır. Bu zaman diliminde cam sanatı kendi içinde farklı dönemlere ayrılmış, Çağdaş Cam Sanatının Gelişimi “Stüdyo Cam Hareketi” ile başlayarak “Camda Ayrımcılık” tartışmasına kadar yeni arayışlarla ilerleyerek gelişimini sürdürmektedir. Bu süreç içerisinde eserlerinde cam ve cam dışı malzemeler kullanan sanatçıların eserleri örneklendirilerek incelenmiştir.

3.1. Çağdaş Cam Sanatının Gelişimi ve Camda Ayrımcılık

Çağdaş cam sanatı, endüstri devriminin etkileri ile şekillenerek, stüdyo cam hareketi ile yeni boyutlar kazanmış ve gelişimini farklı tartışma başlıkları ile sürdürmektedir.

“Endüstri devrimi ile birlikte, artan makineleşme camın da içinde bulunduğu el sanatları hareketinin ilgi görmesine sebep olmuştur. Makine ürünü seri üretim süs ve kullanım eşyalarından sonra, ustalık gerektiren ürünler toplumun beğenisine bırakılmıştır. Fabrika üretimleri karşısında ustalar toplumun gereksinimlerini karşılama güçlerini kaybettikleri anlarda, çeşitli el sanatları akımlarında (Arts and Crafts ve Art Nouveau) dönemin en yaratıcı eserlerini üretmişlerdir. 19. yüzyılın sonlarında Arts and Crafts ve Art Nouveau akımlarının getirdiği değişim gümüşçülük, kuyumculuk, ahşap işleri, dövme demir, taş oymacılığı ve cam yapımı gibi el sanatlarının kademeli olarak yeniden konumlanmasıyla sonuçlanmıştır. Sanat ve zanaat ayrımı gözle görülür bir biçimde vurgulanmaya başlanmıştır. Sanatçı / tasarımcı ve üreticinin rollerini birleştirerek aralarındaki geleneksel çizgiyi bulanıklaştıran, üniversite ya da sanat okulu eğitimi almış sanatçılar/ tasarımcılar ortaya çıkmış, bu durum uygulama sürecinde sanatçı/tasarımcı ile çok detaylı

*çizimlerini uygulayarak üreten zanâtkarlar arasındaki geleneksel çizgiyi belirlemede bir zıtlık oluşturmuştur.*³³

Sanat – zanaat ayrımı cam sanatında da kendini gözle görülür bir biçimde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde sanat akımları etkisini sürdererek birçok sanat dalına etki etmiştir.

İkinci dünya savaşından sonra Amerika, Avrupanın avant-garde akımı altına girmiştir. Fernand Leger, ve Max Ernst gibi sanatçılar yenilikçi bu değişimi hazmederek yeni fikirler üretmeye başlamışlardır. Geleneksel sınırlar kırılarak aydınlanmış perspektifin yeni atmosferi, büyüü tanıtılmıştır. Bu sayede sanatın yeniden gözden geçirilmesi ve çağdaş sanatın etkilenmesine sebep olmuştur. Bu yeni eğilim de uluslararası stüdyo cam hareketine ışık tutarak önderlik yapmıştır.³⁴

1950’li yılların sonlarına doğru, Avrupa ve Amerika’da ki sanatçılar camın bir heykel malzemesi olarak kullanılabilirliği konusunda ciddi fikirler yürütüp, atılımlarda bulunmuşlardır. Amerikalı zannatçı-tasarımcı Edris Eckhardt ve Harvey Littleton ile aralarında birkaç Amerikalı sanatçının da bulunduğu bir grup ile camın sanatsal kullanımını harekete geçirmişlerdir. 1962 yılında Harvey Littleton ve Dominick Labino’nun sıcak camı bir heykel malzemesi olarak kullanmaya yönelik Madison’da ki Wisconsin Üniversitesi’nde düzenledikleri cam programı ile birçok öğrenci cam ile tanışma şansı bulmuştur.

³³ Keith Cummings, Mustafa Ağatekin, **Çağdaş Cam Sanatı, Fırın Teknikleri ve Uygulamalar**, s.13, 14

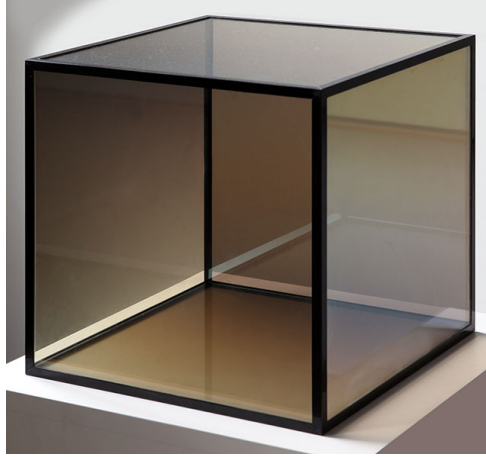
³⁴ <http://americanfineart.net/ContemporaryGlassArt.html> Erişim Tarihi: 10.03. 2015

1962’de temelleri atılan “Studio Glass Movement/Stüdyo Cam Hareketi” ile birlikte Littleton’ın öğrencileri Marvin Lipofsky ve Dale Chihuly sıcak cam heykeller çalışmışlardır. 1960’ların sonlarına doğru Lucas Samaras bir malzeme olarak camın yansıtıcılığını ve şaşırtıcılığını kullanarak ayna odaları oluşturmuştur.

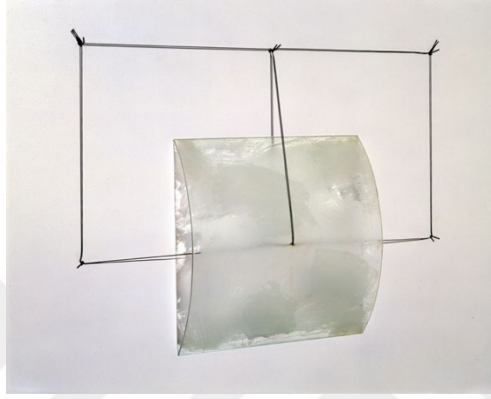
Resim 3.1.1. Lucas Samaras, **Mirrored Room / Aynalı Oda** - 1966

1960’ların sonlarına doğru Larry Bell ve Christopher Wilmarth bir malzeme olarak camın farklı özelliklerini keşfederek, onu yeni ve radikal bir anlatımla sergilemişlerdir.

Resim 3.1.2. Larry Bell, **İsimsiz**, 1966

Larry Bell’i malzeme olarak cama çeken üç farklı özellik aynı anda ışığı emerek, iletmesi ve yansıtmasıdır. İlk çalışmalarında bu üç özelliği de vurgulayabileceği en iyi formun küp olduğunu düşünerek günlük, ev tipi aynalarla birleştirmiştir. Daha sonraki çalışmalarda küp formunu devam ettirerek, cam yüzeyi keşfederek çeşitli filmlerle kaplamış ve cam-ışık enerjisini yükseltmiştir.³⁵

Resim 3.1.3. Christopher Wilmarth, **Sonoma Corners / Sonoma Köşeleri** – 1969-1970

Larry Bell gibi Christopher Wilmarth’da camın özelliklerini kullanarak çelik ile birleştirmiştir. Işık, alan ve ağırlık değişkenlerini, yer zaman ilişkisini kullanarak, ortaya ekletik, opak veya yarı saydam formlar çıkarmak için kullanmıştır.

“Işık, aydınlanma ve onu izleyenler sayesinde dünyaya dokunarak bir karakter kazanır. Hayatımdaki en önemli anlarda, ışığın karakteri ile şekillenir. Gerçek deneyimlerimin evrensel imaları ışığın çeşitliliğidir. Benim heykellerim ışık ve gölge içine sıkıştırılmış, bu deneyimi üretecek ve onları fiziksel şiir olarak dünyaya geri getirecek yerlerdir.”³⁶

Christopher Wilmarth, 1969 ve 1970 yıllarında camın heykelde daha önce

³⁵ https://larrybell.com/the_work/#cubes/1 Erişim Tarihi: 25.04.2019

³⁶ Laura Rosenstock, Christopher Wilmarth, **The Museum of Modern Art** s.10

kullanılmamış yönlerini keşfetmiştir. Birçok üretim merkezini gezerek, sınırları hakkında fikir sahibi olmuştur. Camın kesilebilir, kıvrılabilir, şekillendirilebilir ve kazınabilir olduğunu görmüştür. Hidroflorük asit kullanarak camın yüzeyini aşındırma-kazıma işlemi ile yüzeyindeki yeşilimsi tabakayı atabildiğini ve transparanlık, yansıma özelliğini kontrol edebildiğini keşfetmiştir. Wilmarth'ın eserlerinde aşındırma - kazıma yöntemi temel oluşturmaktadır. Bu yöntem ile bazı işlerini tamamen opak-ışık geçirmez, bazılarını ise daha transparan bırakarak hepsine ayrı karakterler verdiğini düşünmektedir.

1970'te Wilmarth, başka bir resimsel malzeme olan çelik süspansiyon kablosu ile tanışmıştır. Bu kablo, asitle aşındırılmış cam yüzey üzerine ve çevresine siyah leke oluşturarak, yaratılan kontrastlık sayesinde camın görünübilirliğini arttırmıştır.³⁷

Resim 3.1.4. Mark di Suvero, **Gift of the Bridge / Köprü'nün Armağanı** - 1971

1971'de ilk kez sanatçı arkadaşı Mark di Suvero ile çelik levha ve camı

³⁷ Laura Rosenstock, Christopher Wilmarth, **The Museum of Modern Art** s.12

birleştirerek ortak bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmadan sonra iki malzemenin birlikteliği ile ortaya çıkan formlar Wilmarth'ın imzası haline gelmiştir. Çeliğin dayanıklılığı ve camın kırılganlığı gibi zıt bir uyumun doğurduğu eserler, sanatçının eser üzerine düşen işiği şiirsel bir dille kullanımını türetmiştir.³⁸

Sanatçılar, dikkat çekici canlı tonlar içeren, zıt renk şemalı, tuhaf şekil ve alişilmadık desen yüzeyli yeni teknikler keşfetmiştir. Fonksiyonun dışında forma yapılan vurguya devam ederlerken, formdan daha fazla içerik, içerikten daha fazla sembolizm denklemi ile gerçek cam heykeller ortaya çıkmaya başlamış ve ağdaş cam sanatının geleceği sonsuza kadar değişmiştir.

1960'lardan günümüze ağdaş cam sanatının gelişimi ile cam sanatçıları ve eleştirmenler farklı konu başlıkları ile tartışmalar başlatmıştır. Amerikalı akademisyen / sanatçı Tim Tate İngilizce'de "**Glass Secessionism**" olarak başlıklandırılan, Türkçe'ye "**Camda Ayrımcılık**" olarak çevrilen tartışmayı başlatarak cam sanatını ikiye ayırmaktadır. Birinci bölüm stüdyo camından ayrılırken, ikinci bölüm ise camı geniş sanat dünyasıyla birleştirme projesidir. "Glass Secessionism / Camda Ayrımcılık" kelime anlamı olarak tarihten bir örnekle "Photo Secessionism / Fotoğrafta Ayrımcılık" hareketinden esinlenmiştir. "Photo Secessionism / Fotoğrafta Ayrımcılık" ta olduğu gibi "Glass Secessionism / Camda Ayrımcılık" ta da teknik ağırlıklı kültürden uzaklaşılmaktadır.³⁹

Son dönem sosyal medya mecralarından birinde bir grup sayfası olarak kurulan "Glass Secessionism / Camda Ayrımcılık", karışık malzeme uygulamaları ve yeni

³⁸ Laura Rosenstock, Christopher Wilmarth, **The Museum of Modern Art** s.13

³⁹ Tate Tim, Glass Secessionism, Article,
<http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html>
Erişim Tarihi:26.05.2019

medya sanatı gibi alanlarla camı birleştirerek kullanan “ayrılıkçı” eserlerin gösterilmesi, tartişılması ve tanımlanması için erişilebilir bir ortak nokta olarak kurulmuştur.⁴⁰

Resim 3.1.5. Tim Tate, “Untouchable / Dokunulmaz”, 1997

Amaç, camı bir ifade biçimi olarak eserlerinde kullanan, sanatla uğraşan veya sanatla ilgilenen cam sanatçılarını bir araya getirerek güç oluşturmaktır. Bu hareket ile cam sanatı da stüdyo camcılığından farklı olarak yeni bir boyut kazanmaktadır. Teknik uygulama ve işçiliğe değer verilmekte ve önemine saygı duyulmaktadır ancak sanatın öncelikle sanat vizyonu ile yönlendirilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Çok uzun bir süredir, teknik donanım stüdyo camcılığını yönlendirmektedir. Bu hareketle hedeflenen, cam da tekniğin estetiği ve güzelliği ile çalışan sanatçıları dışlayarak onlardan kopmak değil, aksine, alanı bir bütün olarak geliştirmektir. “Camda Ayrımcılık” hareketine ek olarak, cam sanatçılarını bu başlık altında ortak bir payda da birleştirmek için yeni bir topluluk kurularak, düzenlenen konferans, sergi ve etkinliklerle genç cam sanatçıları bilgilendirilebilir.

⁴⁰ Tate Tim, Glass Secessionism, Article <http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html> Erişim Tarihi: 26.05.2019

Plastik estetiği kullanan sanatçıların küçük bir kısmı ile birleşmekte yaşanan zorluklar göz önüne alındığında, cam sanattır demek yerine cam plastiktir, eğer değilse, bronz, boya ve karışık medya gibi malzemeleri içeren sanat nasıl olabilir? Sorusu sorulmaktadır.

Cam plastiktir denildiği zaman akla eserlerde estetik ve tamamlayıcı bir öğle olarak kullanımı gelmelidir. Özellikle 1920’li yıllarda camın sanat eseri içinde farklı malzemeler ile kullanımının örnekleri, onun bir sanat eseri olarak geniş sanat dünyasında kabul edilebilirliğini ispatlamıştır. çeşitli medyalarla birlikte kullanımı söz konusu olmaya devam edecektir.

2005 yılında, Tim Tate’in küratörlüğünü üstlendiği “Compelled by Content” sergisinde, katılan entelektüel ve estetik açıdan heyecan verici küçük bir grup sanatçı eserlerini sergilemişlerdir. Kavram ağırlıklı üretilmiş eserlerin sergilendiği sergi konusu ve içeriği ile tam olarak “Camda Ayrımcılık” başlığını yansıtmıştır. Eserin arkasındaki kavramın ve düşüncenin ön plana çıkarak malzeme ile kendini açığa çıkartmıştır. Sergide eser öyküleri ile Christina Bothwell, Michael Rogers, Carmen Lozar, De La Torre Kardeşler, Susan Taylor Glasgow gibi bazı isimler öne çıkmıştır. Sergide bahsedilen tüm bu isimler “Camda Ayrımcılık” hareketini tam olarak tanımlayan sanatçılardır.⁴¹

Cam sanatçıları disiplinlerini genişleterek karışık teknik ile eserlerini üretmeye başlamışlardır. “Hyperopia Projects” ismi ile yeni bir akım olarak olarak ayrılmışlardır. “Hyperopia Projects” kendini şu cümle ile tanımlar;

⁴¹ Tate Tim, Glass Secessionism, Article
<http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html> Erişim Tarihi:
26.05.2019

Tam anlamıyla cam, heykel ve yeni medya ile örtüşmüyoruz, fakat hepsinden birşeyler taşıyoruz. Bizim ilgi alanımız malzeme ve farklı disiplinlerle ilgili. Cam sanatının nereye gittiğini araştırıyoruz. Camın kendi kimliği ile çağdaş sanat dünyası içine girmesini istiyoruz. Yaptığımız çalışmalar, bizimle aynı düşüncede olanlara geçtiğimiz yolu yeniden, birlikte inşa etmek adına eylem çağrısıdır.⁴²

Bu tartışmalarla birlikte dünyada birçok sanatçı artık stüdyo camcılığının ilerisinde camla farklı üretimler ve yenilikler yapmayı başlamıştır. 21. y.y. itibariyle tekniğin ötesinde, yeni arayışlar ve hikayeler, farklı malzeme ve medyalarla birlikte ifade yöntemlerini değiştirmiştir.

Yeni yetişen sanatçılardan bu yeni hareketlerden etkilenmektedir. Üniversitelerin cam eğitimi veren bölümlerinde lisans ve yüksek lisans programlarında da teknik ağırlıklı eğitimler yerini kavram temelli eğitimlere bırakmıştır. Mezun olan öğrenciler kendilerini karışık teknik ile çalışan sanatçılar olarak tanımlamaktadır.⁴³

3.2. Çağdaş Cam Sanatında Cam Dışı Malzeme Kullanan Sanatçıların İncelenmesi ve Çözümlemesi

Çağdaş cam sanatında başlayan yeni tartışma başlıkları, farklı malzemeler ile uygulanan teknik ve ifade biçimleri ile kendini anlatmak isteyen sanatçıları etkilemiştir. Sanatçılar cam ile birçok farklı maddeyi biçim ve anlam zenginliği açısından bir arada kullanmaya başlamışlardır.

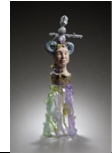

⁴² Tate Tim, Glass Secessionism, Article <http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html>

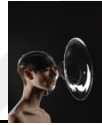

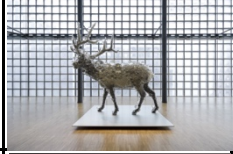

Erişim Tarihi: 26.05.2019

⁴³ Tate Tim, Glass Secessionism, Article <http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html>

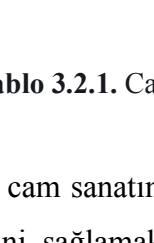

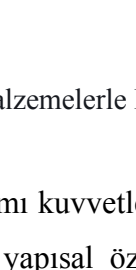
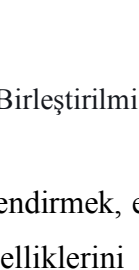
Erişim Tarihi: 26.05.2019

Verilen tabloda camı cam dışı malzemeler ile birleştirerek kullanmış, dünyanın farklı ülkelerinden sanatçıların eserlerine yer verilmiştir. Tabloda belirtmek üzere eserler malzeme, biçim ve anlam çeşitliliği açısından değerlendirilip seçilmiştir. Tüm bu çeşitli sebeplerle üretilen eserlerin yapım yılı ve tekniği hangi malzeme ile birleştirildiği belirtilmiştir. Belirtilmemiş, seçilen bazı sanatçı eserleri ise irdelenmekte ve çözümlenmektedir.

Sanatçı İsimleri	Kullanılan Cam Dışı Malzemeler	Teknik	Eser Görseli	Yıl/Ülke
Beth Lipman	Kullanılmış ahşap eşya	Sıcak Cam Şekillendirme		2013/ABD
Alison Saar	Kauçuk, Metal Eşya, Metal Borular	Sıcak Cam Şekillendirme		2012/ABD
Natty Glass	Kağıt obje	Alevle Şekillendirme		2012/ABD
Paul Nitsche	İnsan Kemiği, ipek	Bronz, Resin, Altın Yaprak		2016 /ABD
Christa Van Slyck Matteson	Seramik	Kalıpla Şekillendirme		2014/ABD
Max Hooper Schneider	Mercan, bitki	Neon		2018/ ABD
Sussan Taylor	Odun, Metal Sandalye	Kalıpla Şekillendirme, Kırık Cam, Çökertme		2008/ABD

Sanatçı İsimleri	Kullanılan Cam Dışı Malzemeler	Teknik	Eser Görseli	Yıl/Ülke
Courtney Boyd	Metal Kek Kalıbı	Sıcak Cam Şekillendirme		2011/ABD
Karlis Bogustovs	Piyano Tuşları, metal iskelet	Soğuk Cam Şekillendirme		2015/Litvanya
Yu Li	İnsan	Sıcak Cam Şekillendirme		2011/Japonya
Meng Du	metal, kumaş	Kalıpla Şekillendirme		2013/Çin
William Morris	Halat	Sıcak Cam Şekillendirme		2004 /ABD
Albert Paley	Metal levhalar, sprey boya	Sıcak Cam Şekillendirme		2012/ABD
Kohei Nawa	Hayvan derisi	Sıcak Cam Şekillendirme		2009 /Japonya
Carmen Lozar	Ahşap	Alevle Şekillendirme		2015/ABD
Andrea de Ponte	Metal Tel	Sıcak Cam Üfleme		2017/Argantina
Philomere Longpre	Metal Aksan	Çökertme		2016/Fransa

Sanatçı İsimleri	Kullanılan Cam Dışı Malzemeler	Teknik	Eser Görseli	Yıl/Ülke
Olafur Eliasson	Metal Tel	Kalıpla Şekillendirme		2015/Danimarka
Mitchell Gaudet	Metal levha, metal tekerlek	Kalıpla Şekillendirme		2009/ABD
Jim Dennison-Leanne Williams	Metal Tel	Alevle Şekillendirme		2008/ABD
Javier Perez	Kumaş Yastık	Alevle Şekillendirme		2011/İspanya
Rick Allen	Çelik, gümüş	Sıcak Cam Üfleme		2015/ABD
Anastasia Andreeva	Metal kalıp	Sıcak Cam Üfleme		Bulgaristan
Joshua Wojick	Metal	Sıcak Cam Şekillendirme		2017/Polonya
Tony Ourlser	Video	Hazır Cam Objeler		2012/ABD
Silvia Levenson	Kumaş	Kalıpla Şekillendirme		2013/İtalya
Victoria Ahmadizadeh	Kot Ceket	Üfleme Cam Parçaları		2017/ABD

Sanatçı İsimleri	Kullanılan Cam Dışı Malzemeler	Teknik	Eser Görseli	Yıl/Ülke
Michael Rogers	Kundak Bezi	Kalıpla Şekillendirme		2008/ABD
Mark Zirpel	Latex Boru, Metal	Alevle Şekillendirme Borosilikat Cam		2009/ABD
Meryl Pataky	Metal İşkence, Neon	Kalıpla Şekillendirme		2019/ABD
Zac Weinberg	Süpürge, Abajür	Sıcak Cam Üfleme		2018/ABD
Elsa Alayse	Seramik	Hazır Cam Malzeme		2010/Fransa

Tablo 3.2.1. Cam Dışı Malzemelerle Birleştirilmiş Çağdaş Sanatçı Eserleri

Çağdaş cam sanatında anlatımı kuvvetlendirmek, eserin estetik olarak daha güçlü gözükmesini sağlamak, camın yapısal özelliklerini konu ile bağdaştırmak gibi etkenler sanatçıyı cam dışı malzemeler kullanmaya yönlendirmektedir. Uzun yıllardır kullanılan, tekrarlanan teknik beceri ve bilgilerin yerini artık yeni arayışlar ve anlatımlar doldurmaya başlamıştır. Bu yenilik anlayışının amacı çağdaş cam sanatında tekrarlanan ve özgünlüğünü kaybeden formların daha güncel ve yeni medyalarla buluşarak, özgün bir dille geçmişin üzerine koyarak yeni bir gelecek inşa etmektir.

21. y.y. sanatçıları artık camı eserlerinde bir fonksiyon ve teknik aracı olarak değil, sanatsal dışavurumlarını güçlendirici bir metafor olarak kullanmaktadırlar. Teknik ve estetik kaygının ötesinde çoğu zaman malzemeler fikrinsel bütünlüğü temsil etmektedir.

Örneklerden ilki popüler kültür temaları üzerine çalışan Amerikalı Jeff Koons'un 1985 yılında yaptığı Türkçe'ye "Toplam Üç Top Denge Tankı olarak çevrilen -Three Ball Total Equilibrium Tank" isimli eseridir. Paslanmaz çelik, cam, üç basketbol topu ve su ile New York'ta ki ilk kişisel sergisi Equilibrium-Denge" için bu eserini oluşturmuştur.

Koons, Joseph Beuys'un 1953-62 yılında yaptığı eseri "Vitrin" e benzer, siyah çelik ayaklar üzerinde duran cam bir vitrin içerisine üç profesyonel basketbol topu yerleştirmiştir.

Resim 3.2.1. Jeff Koons, Üç Top Denge Tankı -Three Ball Total Equilibrium Tank, 1962

Cam vitrinin içinde bulunan damıtılmış su ve sodyum klorat karışımı ile toplar tam ortada konumlanmıştır. Aynı serinin bir başka versiyonunda cam vitrinin içi yarıya kadar su doludur ve topların yarısı içeride, yarısı dışarıdadır. Tanklar nihai olunacak durumu temsil eder.

Resim 3.2.2. Jeff Koons, Bir Top Denge Tankı Serisi, 1962

Cam vitrin koruma, muhafaza etme amacı ile aslında Beuys'un vitrinine gönderme yapmıştır. Eserin asıl anlatmak istediği ölümün asıl ulaşılacak nokta, nihai durum olduğudur. Koons'a göre orta halli beyaz ailelerin çocuklarının sosyalleşmek için sanatı kullandığı gibi, etnik grupların çocuklarında basketbol topunu kullanmaktadır.⁴⁴

1990 yılında John Latham, "Muhteşem Tanrı ve İnanç Sistemleri", isimli eseri ile pencere camı ve kutsal kitapları birleştirmiştir. Sanatçı eserlerinde ele aldığı konularla İngiltere sanat tarihinde oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir.

⁴⁴ <https://admin-4pgf.squarespace.com/?offset=1413825980057> Erişim Tarihi: 28.05.2019

Latham, 1982 yılında bez yüzeyler kullanarak yaptığı çalışmalarında, yeni bir sunum dili olarak camı kullanmayı tercih etmeye başlamıştır. John Latham'a göre cam, kitapların ve insanlık tarihinin zaman - mekan sürekliliğini gösteren kayıtları temsil etmektedir. Latham, uzun evrim çizgisinde insan varlığını “Yansıtıcı, Sezgisel Bir Organizma” olarak tanımlamaktadır.⁴⁵

Resim 3.2.3. John Latham, **God is Great / Muhteşem Tanrı ve İnanç Sistemleri, 1990**

John Latham'ın eserlerinde kullandığı geçirgen düz camlar, dinlerin birinin içine geçmesi ile ilişkilendirilir. Seçilen malzemelerin tamamı gerçek, kullanılmış kutsal kitaplar ve cam levhalardan oluşur. Serinin devamında kullandığı kutsal kitapları farklı yerleştirmeler ile çeşitlendirmiştir.

⁴⁵ <https://www.tate.org.uk/art/artworks/latham-god-is-great-no-2-t11969> Erişim Tarihi: 30.05.2019

Resim 3.2.4. John Latham, **God is Great (No:2) / Muhteşem Tanrı (No:2)** – 1990-2005

“Muhteşem Tanrı (2), merkezde bir blok oluşturan beş adet folio boyutlu ciltli kitabın dikenlerine monte edilmiş büyük bir cam panelden oluşan bir heykel olarak oluşturulmuştur. Bu kitaplar 1964'ten itibaren The Times gazetesinin kopyalarıdır. Camın üzerinde, yarı açık bir kitabın profilini öne çıkaran bir delik, sanki başka bir kitabın eklenmesi için bir yuva sağlanmış gibidir. Üç kitap, İncil, Kur'an ve Talmud'un basımlarında kullanılmıştır. İncil'in daha küçük bir soluk kopyası, daha büyük İncil'in bir tarafına kesilmiş bir deliğe sokulmuştur Camın diğer tarafında, Talmud'un daha küçük bir versiyonu İncil'in kapağına yapışmış. İbranice'deki metin parçaları kitaplardan parçalanmış ve camın üzerine ve kitapların parçalarına yapıştırılmıştır.”⁴⁶

⁴⁶ John A. Walker, **John Latham: the Incidental Person: His Art and Ideas**, London 1995

Latham ilk olarak 1982 yılında kitap temelli kabartma kompozisyonlarının yapıldığı tuvallerin yerini almak için cam panelleri kullanmıştır. 1980'lerin geri kalanında ve 1990'ların başında neredeyse tüm kitap-temelli eserleri cam düzlemlerin destek sağladığı bağlantısız heykeller olarak biçimlendirmiştir. Latham yapılan bir röportajda kullandığı cam paneller ile ilgili şu sözleri söylemiştir;

“ Son birkaç yılda “hiçbir şeyi” temsil etmek için cam kullandım ve bunu yapmak için çok uygun bir malzeme. Çok zor, içinden görebilirsiniz, bu yüzden bir nesne değil. Fotoğraflarda, orada bir şey olduğunu bilmeniz zor. Ancak üzerine bir kitap yerleştirdiğinizde, bunun aksine, genişletilmiş dünyaya çok benziyor, geçmişi olan bir insan gibi.” John Latham ⁴⁷

“Muhteşem Tanrı” serisinde ki kitaplar yerleştirildikleri cam panellerin içinden geçiyor gibi gözükse de, aslında cam tarafından ikiye bölünmüşlerdir. Sanatçı için dinsel sistemlerin kökeninde ki bölünmüş anlayış halini sembolize etmektedir. Bu çalışmalarda bir araya getirilen üç inanç, bazı insanları bölüp hariç tutarken aynı zamanda birleştiren inanç sistemlerini içine almak için bir boşluktan doğmuştur.

⁴⁷ Nicholas Wegner and Sarah Batiste: **Interviews with the Artists**, 1996, s. 152-6.

1990'lı yıllarda heykel ve enstalasyonlarında organik malzemelerin özelliklerini ve ekolojik sistemlerin işleyişini inceleyen Donald Lipski'nin çalışmaları farklı bir tür natürmort olarak tasvir edilmiştir.

Resim 3.2.5. Donald Lipski, **Su Zambakları / Water Lilies**, 1990

Donald Lipski, Lisede “Skolastik Sanat Ödülü” unvanını kazanmıştır. Wisconsin Üniversitesi’nde ki yıllarda ise savaş karşıtı eylemci olarak düşüncelerini ifade etmiştir. Bu düşünce tarzı Lipski’nin eserlerine yansımıştır. Lipski, yüksek oranda toksik asit muhafaza etmeye elverişli, küre ve boru formlu kalın duvarlı endüstriyel ve bilimsel cam kapları araştırmaktadır. Tehlikeli maddelerden bitkiler hassas canlıları çevreleyerek, zehirli bir çevreye karşı korumaktadır.⁴⁸

“Su Zambakları” adlı eserinde havuçlar aside karşı dayanıklı bir camın içerisinde yüzmektedir. Çözelti havuçları yüzdürürken yavaş yavaş solup ayrıştırmaktadır. Çalışmalarında cam kullandığı bölümler için Pilchuck Cam Okulu’ndan Paul De Somma, Murano’dan Simone Cenedese, R.I.S.D.’den Michael Scheiner gibi dünyanın dört bir yanındaki cam merkezlerinde çalışan sanatçılardan destek almıştır.

⁴⁸ Contemporary Sculptures and Stained and Painted Glass in the Corning Museum of Glass s. 33

“Cama dair herşeyi seviyorum. Kırık cam, boncuk cam, düz cam, temperli cam, fiber cam, cam şişe, lens, ayna, tüp cam, gözlük camı, alevle şekillendirilmiş cam, üfleme cam, füzyon cam, çökertme cam gibi birçok farklı çeşidi ile çalıştım. ”⁴⁹

Lipski, 2014 yılında Houston’da ki Barbara Davis Galerisi için “Viski Nehri” isimli serisini oluşturmuştur. Tacoma Cam Müzesi’nde ki ustalardan camlarını şekillendirme aşamasında destek almıştır. Alışlagelmiş viski şişesi formunu bozarak, eski metal kısıkaç, işkence, kelepçe, bıçak, vida gibi malzemelerle birleştirmiştir.

Resim 3.2.6. Donald Lipski, “Viski Nehri” Sergisi, Barbara Davis Gallery, Houston –2014

“Amerikan Stüdyo Cam Hareketi” nin öncülerinden olan Marry Shaffer 1970’lerden, bu yana camı, cam dışı malzemelerle birleştirerek biçimlendirmektedir. Küçük, büyük heykeller, kamu projeleri ve enstalasyonlarda, çoğunlukla metal objeleri camın formuna uygun bir biçimde kullanmıştır.

⁴⁹ <http://www.donaldlipski.net/whiskey-river/nmgk8u8tyj1wu954y2jw6ri6lcvo88> Erişim Tarihi: 28.05.2019

“Camı sevmemin ve kullanmamın en önemli sebebi, evrenin en önemli iki gücü olan ısı ve yer çekimi karşısında verdiği cevaptır.”⁵⁰

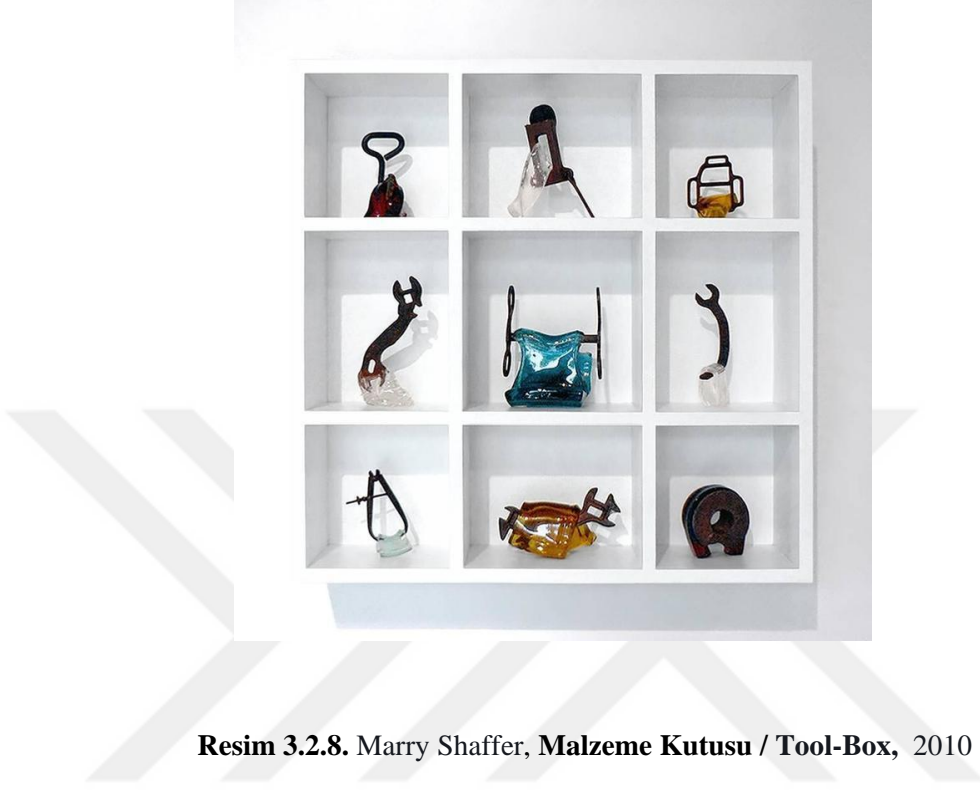

Resim 3.2.7. Marry Shaffer, Üçlü Mavi / Triple Blue – 2010

Kariyerinin başlarında, “havada çökertme /midair slumping” diye adlandırdığı teknikle camı, yenilikçi bir yöntem geliştirerek şekillendirmek için yerçekiminden yararlanmıştı. Cam fırını içerisine kurduğu düzeneklerle veya üflenmiş erimiş-sıcak camı havada tutarak ve yerçekimi gücüne maruz bırakarak, dalgalı, akıcı formlar oluşturmuştur.

Shaffer, genellikle döküm bronzla birleştirdiği cama çarşaf, dalga, akan sıvı gibi formlar vererek, cam kütleleri, narin ve etkili birer sanat eserine dönüştürmektedir. Kullanacağı malzemeleri camla oluşturacağı zıtlığa göre ve formun gücüne göre seçmektedir.

⁵⁰ <http://www.maryshaffer.com/> , Marry Shaffer Erişim Tarihi: 03. 03.2019

Resim 3.2.8. Marry Shaffer, Malzeme Kutusu / Tool-Box, 2010

Koyun makası, buz maşası, antika kilitler gibi bugünün ihtiyaçlarına karşılık vermeyen ve kullanım dışı nesnelere Shaffer için değerli bir maden niteliği taşımaktadır. Birçoğu el yapımı olan bu malzemelerin bazıları ustalar tarafından Shaffer'ın isteği üzerine değiştirilerek, camla biçimlendirmeye uygun hale getirilmektedir.⁵¹ Çoğu kişiye göre değersiz, işe yaramaz metal objeleri, sıcak renkli veya renksiz cama batırarak, çökerterek, veya üstüne dökerek, parlak gösterişli yüzeylerle eski-yeni arasında kuvvetli bir bağ kurmuştur.

⁵¹ April Kingsley, "Marry Shaffer: Pioneer," *Glass* (UrbanGlass Art Quarterly) s. 34

Resim 3.2.9. Tulio Pinto, **Suç Ortaklığı / Complicity** 2013- 2016

Resim 3.2.10. Tulio Pinto, **Suç Ortaklığı / Complicity** 2013- 2016

Yeni dönem sanatçılarından Tulio Pinto, UFRGS görsel sanatlar, heykel bölümü mezunudur. Özellikle metal parçaları, aralarında sıcak cam üfleme formlarla bir araya getirip, büyük yapılar oluşturarak mekanı etkili bir sergileme şekli ile kullanmıştır.⁵²

⁵² <http://gallerynosco.com/artist/tulio-pinto/> Erişim Tarihi: 03.03.2019

“Geçtiğimiz beş yıl içinde, farklı güç ve formlardaki endüstri malzemeleri ile heykel ve enstelasyon üzerine araştırmalar yapmıştır. Bu malzemelerin, birbirlerini olası sınırlar içinde destekleyen karşılıklarını keşfederek, kendi deneyimleri ile birleştirmiştir.”⁵³

Resim 3.2.11. Tulio Pinto, **Nadir**, 2013

Denge, güç, oran, kavramlarını eserlerinde en etkili şekilde kullanan Pinto, Nadir isimli enstalasyonunda, taş, çelik ip, tel ve levha cam ile aktarmıştır. Camın fiziksel özelliklerini de eserlerinde kullanarak, orantısız cam formları metal yapıların içine sıkışmış şekilde sergiler.. Renksiz, şeffaf cam ve paslanmış metal parçalar ile doluluk boşluk oranlarını eserlerinde anlatır.

“Eserlerinde formun estetik tatmini dışında, kendini ifade ettiği görsel bir konuşma oluşmuştur. Bu karşılıklı konuşmanın içeriğini, dünyanın yasaları aracılığıyla varlığın varlığına işaret eden metaforlarla bir araya getirmektedir. Denge, bir deneyim ve yansımaya dönüşmektedir. Pinto'nun eserlerinde cam, dengenin tanımını açıklayan, birleştirici unsur haline dönüşmüştür.”⁵⁴

⁵³ <http://abstractioninaction.com/artists/tulio-pinto/#> Erişim Tarihi: 03.03.2019

⁵⁴ <http://abstractioninaction.com/artists/tulio-pinto/#> Erişim Tarihi: 03.03.2019

Türkiye’de ise sanatta camın farklı malzemeler ile bir arada kullanılarak esere dönüşmesi 1990’lı yıllarda seramik sanatçısı Bingül Başarır’ın denemelerinde rastlanmıştır. Aslında seramik sanatçısı olan Başarır, çalışmalarını cam ile birleştirerek füzyon ve çökertme teknikleri ile çeşitli formlar biçimlendirmiştir. Bingül Başarır’ın bu yenilikçi atılımı Türk sanatçıları ve eleştirmenleri tarafından oldukça ilgi çekmiştir. Prof. Adnan Turani 1994 yılında Başarır hakkında şu sözleri kullanmıştır,

“Bingül abartılı, gösterişli biçimler pek ilgi duymuyor. Ama incelik, ilginçlik onun işi. giderek onun seramiği, toprak ve cam etkilerinin hesaplanmasına yöneliyor. Bu son çalışmalarındaki ilginç çarpıcı renklerin etkileri, yeni bir tad da veriyor. Tabi bu tür çamur - cam kombinasyonu, yeni bir araştırma faslı da oluşturabilir. O son çalışmaları ile daha gelişmiş, daha kendine yaklaşmış. sanatçının kendini, kendi bulduğu biçimlerde yansıtması, işte tad alınacak nokta. Bingül deneysel bir seramik çalışması yaptığından, yöntemleştirme kolaylıklarından kendisini korumuştur. Zaten seramik çalışmalarında metodik tekrarın yaratma serüvenine ters düştüğünü, işini hafife almayan her sanatçı kısa zamanda anlayabilir. Bingül’de bu tür hafiflikler yok.”⁵⁵

Resim 3.2.12. Bingül Başarır, Seramik ve Cam Birleştirme -

⁵⁵ <http://www.kentyasam.com/rahat-birakin-insanlari-yhbrdty-4006.html> Erişim Tarihi: 05.04.2019

Aynı dönemlerde yine seramik sanatçısı Zehra Çobanlı, levha camı farklı katmanlarda keserek üç boyutlu heykel formları içerisinde seramik ile birleştirmiştir. Daha sonraki zamanlarda seramik olarak şekillendirdiği formları, döküm cam formlar şeklinde şeffaflık-opaklık ilişkisi içinde kullanmıştır.

Resim 3.2.13. Zehra Çobanlı, **Transparent / Şeffaf**, 1992

Cam yapısı gereği sıcak birleştirmelerde seramik ile birlikte uygulamaya uygun değildir. Cam sanatçısı Mustafa Ağatekin, kendi özel tekniği ile stüdyo pratiğinde sanatsal anlatım aracı olarak cam ve seramik birleşimi eserler üretmektedir.⁵⁶ 1993-2002 yılları arasında seramik eserler üreten 2002’de camla çalışmaya başlayan Ağatekin, sanatsal yolculuğunu hakkında çekilen bir kısa filmde yazar Hasan Ali Toptaş’ın “Başlarken Yalnızsın, Bitirdiğinde Daha da Yalnız” sözü ile özetlemiştir.

Eserlerinde kendi hikayelerinden yola çıkarak figür ağırlıklı anlatımlar yapan sanatçı, seramikle resimler yaparken, bu resimleri ve hikayeleri cama uygulamaya başlamış, seramiği cama aktarmaya başladıktan sonra ise seramikten çok cama yönelmiştir.

⁵⁶ Seres’ 14, 3rd International Ceramics and Glass Exhibiton Catalogue s.10

İlk zamanlar seramikle camı buluşturduğu noktada, ortaya çıkan işin teknik olarak ne olduğunu bulmakta zorlanmış, fakat daha sonraları “**cam içi seramik**” şeklinde isimlendirmiştir.

Resim 3.2.14. Mustafa Ağatekin, **Gündüz Düşleri**, 2017 –

Alçı-kuvars karışımı plakaların üzerine çizdiği hikayesel figürleri renklendirerek, iki cam arasında ince bir tabaka çamur kullanarak fırınlar. Çalışmalarına halen devam etmekte olan sanatçı, Türkiye'nin ilk ve tek dört yıllık cam bölümü olan Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak cam sanatçıları yetiştirmektedir.

Amerikalı sanatçı Christina Bothwell'de eserlerinde cam ve seramiği bir arada kullanarak üç boyutlu figüratif formlar biçimlendirmektedir.

*“Genliğimden beri bir konsept olarak ruhu konu alıyorum, bedenın asıl benliğimizin sadece küçük bir parçası olduğunu sinanıyorum. Daima insanın bedenden çok daha fazlası olduğunu vurgulamaya çalışıyorum”.*⁵⁷

Resim 3.2.15. Christina Bothwell, **Phoenix / Anka Kuşu** – 2007-2009

Phoenix, isimli çalışmasında raku pişirimi yapılmış seramik, kalıp içi şekillendirme cam ve ahşap kullanmış, bir kısmını yağlı boya ile renklendirmiştir.

New York’lu sanatçı, doğaya olan tutkusunu keşfedene kadar yıllar geçmiş olsada, şimdi en heyecan verici çalışmalarının ana ilham kaynağıdır. Yaşamın tümünde var olan birbirine bağlılığın farkındalığını korumasında Bothwell’e yardımcı olmaktadır. Eserlerinde doğum, ölüm, yenilenmenin aşamalarını vurgulamaktadır.

⁵⁷ <http://christinabothwell.com/> Erişim Tarihi: 07.04.2019

Yüzeyin altında yatan şey Bothwell'i büyüleyen varoluşunda hissettiği merak duygusunu ifade eden "görünmeyen" i yakalamaya çalışmaktadır. Bu anlatımı etkili kılan temel malzemenin cam olduğunu belirten sanatçı onun aynı zamanda bir iç alan sunarak ışığı iletmesini kullanmaktadır.⁵⁸

Resim 3.2.16. Christina Bothwell, **İkizler / Twins** – 2007-2009

Eserlerinde kullandığı, bebek, hayvan ve çocuk figürleri, asıl teması olan savunmasızlığın özünü yansıtmaktadır. Son dönem çalışmalarında bir konu olarak metamorfozu keşfetmekte ve figürlerin içinde, figürleri kullanarak bunu yansıtmaktadır. Her cam figüründe camın yüzeyinden daha küçük bir şekil görülmektedir. Bu figürler kendi ruhlarını doğuran kadınları simgeler.⁵⁹

⁵⁸ <http://christinabothwell.com/> Erişim Tarihi:02.02.2019

⁵⁹ <http://www.dailyartmuse.com/2011/02/17/christina-bothwell/> Erişim Tarihi: 02.02.2019

Eserlerinde kendi iç dünyasından esinlenerek, camı farklı malzemelerle birlikte biçimlendiren bir diğerk Amerikalı sanatçı Jeff Ballard ‘dır. Üniversite ikinci sınıfın sonunda, cama olan ilgisini keşfetmiştir.

Resim 3.2.17. Jeff Ballard, **The Nightly Grind / Gece Öğütmesi**, 2012

Ulusal ve uluslararası çeşitli festival, sergi gibi etkinliklere katılan Ballard, 2017 yılında eserlerinde camı farklı disiplinlerle birlikte kullanan yaratıcı sanatçıların buluştuğı Big Spin Cam Atölyesi kolektifinin kurulmasına katkı sağlamıştır.⁶⁰

Ballard’ın ‘Düşler’ isimli asamblaj heykelleri saydam ve berrak rüyaların metodolojisidir. Bu heykeller rüyada ve uyanık halde olan bedenlerimizi

⁶⁰ <http://jeffballardglass.com/Portfolio/Pages/2012.html> Erişim Tarihi: 02.02.2019

karşılaştırarak zıtlştırır. Eserlerinde sıkça kullandığı yastık, herkes tarafından uykunun ve rahatlığın sembolü olarak bilinmektedir.

Resim 3.2.18. Jeff Ballard, **Hatalı Mantık Evi / House of Faulty Logic**, 2012

“Sergilerimde genellikle izleyiciyi yastıkların gerçek olmadığını anladıkları anki şaşkınlıklarıyla yakalıyorum.”⁶¹ diyen Ballard yumuşak ve rahat görünen bir objenin sert ve acımasız olması gerçeğini rüyada ve uyanık olma haline benzetmektedir.

Ballard, eski ve amacına uygun olarak yeniden değerlendirdiği malzemelerin, eserlerine doğal bir nostaljik değer kattığını düşünmektedir.

⁶¹ <http://jeffballardglass.com/Jeffballardglass.com/Portfolio/Pages/2012.html> Erişim Tarihi:19.11.2018

Sanatçı eserlerinde kullanacağı cam dışı malzemeleri seçerken rüya temasına uygun olmasından çok, bilinçaltını harekete geçirecek ve hayal etmenin kendine özgü doğasını vurgulamaya yardımcı olacak değerler üzerine seçimlerini yaptığını söylemektedir. Eserlerini oluştururken asıl amacı içimizdeki tartışılan ve keşfedilen yönlerimizi beslemek olmuştur. Bu yönler sanatçıya göre şüursuz beyin ve onun oyun alanı olan rüyalar. Kişisel deneyimlerden yararlanarak oluşturduğu en yeni serisi, hatırlama, çürüme, ev ve evsizliği konu almıştır. Bu eserlerin özelliği, bulunan eski objelerin ve sıcak cam üfleme tekniği ile üretilen camların birlikte kullanılmasıdır.⁶²

Jeff Ballard'ın eserlerinde olduğu gibi, iç dünyasının ürünü sihirli, masalsı sahneleri kendi tarzında yansıtan bir başka sanatçıda Gina Zetts'dir. Rochester Teknoloji Enstitüsü'nde cam üzerine yüksek lisans yapmış olan sanatçı, camı farklı birçok malzeme ile birleştirerek hayal dünyasının kapılarını açmıştır.⁶³

Resim 3.2.19. Gina Zetts, **Bir Ev Yaratmak Serisi - Değiştirilmiş Tüketim**, 2014 –

⁶² <http://jeffballardglass.com/Home.html> Erişim Tarihi: 25.09.2018

⁶³ <http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/> Erişim Tarihi: 25.09.2018

Zetts, “Bir Ev Yaratmak” isimli yakın dönem sergilerinden birinde, “başlangıç ve bitiş nokası olarak ev” i konu almıştır. *“Baştan başlamak için bir başlangıç noktası ve yolculuğun sonunda dönmek için güvenli bir yer, bir ev istemek, bizim doğamızda var. Bu ev kaybolursa, bizde kaybolabiliriz.”* ⁶⁴

Bu serisinde Gina Zetts mekanın ruhu nasıl şekillendirdiğine değinmiştir. Amerikan kültürünün ruhu içinde gelişen idealleri keşfetme çabasıyla Amerikan manzarasına odaklanmıştır. Özellikle sosyal ve coğrafi olarak savunmasız konumlarla ilgilenmiştir. Çevresel trajedi veya ekonomik başarısızlık gözlemlenen mekanlarda, değerlerin, ahlakın, tarihin ve hatta geleceğin kaybedilme riskiyle karşı karşıya olunduğundan bahsetmiştir.

Resim 3.2.20. Gina Zetts, **Bir Ev Yaratmak Serisi - Evi Ararken**, 2014

“Bu işin çıkış noktası, kişisel deneyimlerden ve ödünç alınan öykülerden geliyor. Pennsylvania'nın petrol rafinerisi olan bir kasabasında doğdum, bu yüzden doğal kaynakların aşırı tüketimi tehlikesine yabancı değilim. İktisadi ve coğrafi olarak hassas bir konumda, sürekli sosyal ve canlı bir şehir olan

⁶⁴ <http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/>. Gina Zetts, Erişim Tarihi: 27.09.2018

Oakland'ın, kültürel bir aidiyet duygusunun kentsel manzara üzerinde sahip olduğu özgün ilişkiye karşı duyarlılık hissettim. Çalışmalarına, kültürel kimliklerin gölgesinde yaşayan bir kent olan Rochester 'de, yerel halkın tarihsel önemi ve anıları ile ev duygusunu şekillendirmesini konu alarak devam ettim. Beni şekillendiren bu evleri belleğimde topladım. Şimdi, çalışmalarına rehberlik eden anılar ve öyküler olarak, yanımda seyahat ediyorlar.”⁶⁵

Resim 3.2.21. Gina Zetts, Bir Ev Yaratmak Serisi - Aşk Kanalı -

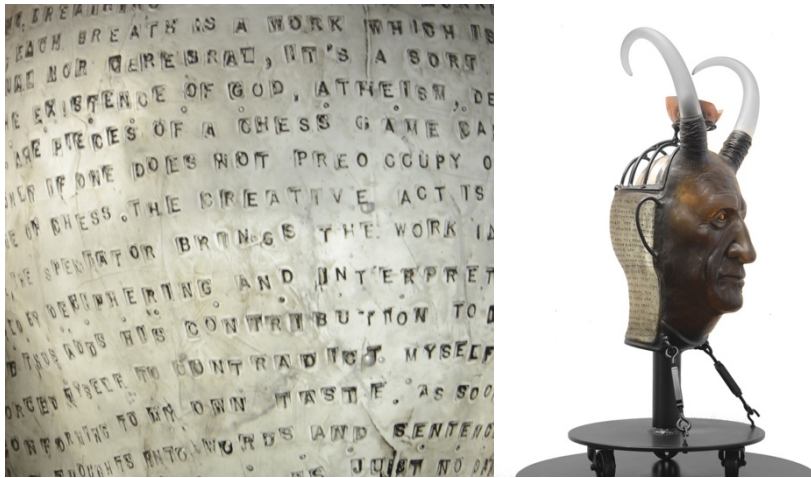
Gina, hikayelerini anlatırken camı kullandığı için diğer farklı malzemelerinde ruh bulduğunu ve izleyici tarafından daha ilgi çekici şekilde, önemsenerek ve merak edilerek izlendiğini düşünmektedir. Onun, kültürlerin gölgesinde yaşayan kentleri, kimlikleri konu alan çalışmaları olduğu gibi, Paul Nelson'ın da şu anki çalışmalarının büyük bir kısmı, topluma kültürel ve tarihsel önemleri aracılığıyla değer katmış kimliklerin, portre, anlatı ve heykelciğini içermektedir. Paul Nelson, yirmi yılı aşkın süredir cam ve cam dışı farklı malzemelerle birlikte çalışmaktadır.

⁶⁵ <http://www.ginazetts.com/#/alps-avenue/> Gina Zetts, Erişim Tarihi : 27.09.2018

Resim 3.2.22. Paul Nelson “Marcel Duchamp; Düşman” -

Çoğu eserinde yapmış olduğu karakterizasyonlar, karanlık komedi, destansı fantezi ve anlam derinliği arayışını bir araya getirmiştir. Paul heykellerinde kalın döküm cam kullanarak, ışığın etkisi ile derinlik hissini arttırmıştır.

Resim 3.2.23. Paul Nelson, “Marcel Duchamp; Düşman”, Detay -

Doğada ve çevresinde bulunan günlük nesnelere, ilginç aletlere ve antikarlardan ilham alarak, sıcak cam üfleme ve kalıp ile şekillendirme teknikleri ile

ürettiği camlarını karakterilerine uygun farklı malzemeler kullanarak biçimlendirmektedir.

Paul'un çalışmalarının çoğu, ABD'deki sergilerde ve galerilerde yer almaktadır. Özellikle son dönemde "Marcel Duchamp; Düşman, Paul Marioni; Kutsal Emanet Sandığı" gibi eserleri ile dikkat çekerek, büyük ilgi görmektedir. Konseptlerinde camı kullanış biçimi ile sanat çevresi tarafından yankı uyandıran bir diğer isim ise Yeni Zelanda'lı sanatçı Ben Young'dır. Young, 15 yılı aşkın bir süredir heykeltıraşlık yapan, tanınmış bir cam sanatçısının yanı sıra, hem uluslararası sahnede hem de Avustralya'da çalışmalarına devam etmektedir. Yeni Zelanda'nın kuzey sahilinde doğduğundan, ilhamını okyanustan almaktadır. Buz pateni, sörf gibi sporlarla ilgilenen sanatçı, suyun etkilerini ve üzerinde yarattığı tutkuları, cam formlarında bir araya getirmiştir.⁶⁶

Resim 3.2.24. Ben Young, Ayrım

Tümü el çizimi olan eserlerin kağıda aktarımı ile tasarım aşamasına başlanmaktadır. Levha şeklindeki düz camlar, çizimin formuna uygun şekilde kesilerek, katman katman birleştirilmektedir. Daha sonra katmanlardan oluşturulan cam formun etrafına beton dökülerek, denizin "kara parçası" eklenmektedir. Tüm bu

⁶⁶ <https://brokenliquid.com/about> Erişim Tarihi: 05.09.2018

aşamalarda bilgisayar desteği olmaması, Young'ın eserlerini daha eşsiz kılmaktadır. Sanatçının eserlerinde, yalınlık ve gerçeklik ön plana çıkmaktadır.

Aslında endüstriyel alanda kullanılan iki malzemenin dokuları ve renkleri arasındaki fiziksel ve görsel zıtlıklar eseri daha güçlü kılmaktadır. Young bilinç altında ki o eşsiz doğa manzaralarını gerçekçi kılmak için okyanus ve su kütlelerinden esinlenerek tasarlanan somut formları figür, ağaç, kayık gibi metal döküm formlar tamamlamaktadır. Anlatımı destekleyen tüm bu küçük formlar Ben Young tarafından balmumu ile modellenerek, metal döküm yapılmaktadır.⁶⁷

Avrupa, Amerika, Avustralya ve dünyanın daha birçok yerinde ilerleyen teknik bilgi ve kavramsal alt yapı uygulamalar, Türkiye'de ki genç cam sanatçılarının da ilham kaynağı olmaya başlamıştır. Türkiye'de çeşitli üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde cam atölyeleri bulunmakta ve öğrenciler farklı tekniklerde camı tanıyarak öğrenip, farklı malzemelerle birleştirmektedirler.

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Cam bölümü mezunlarından Murat Paktur, çalışmalarında camın yanı sıra birçok farklı malzemeyi kullanmaktadır. "Buz Dağı" isimli eserinde beton ve camı birlikte biçimlendirmiştir. Camın şeffaf ve kırılğan yapısı ile betonun sert, ışık geçirmeyen özelliğini insanın doğası ile bağdaştıran Paktur, kullandığı cam dışı malzemenin, formun yanısıra eserin anlam içeriğini desteklemesi gerektiğini savunmaktadır.⁶⁸

⁶⁷ <https://brokenliquid.com/about> Erişim Tarihi: 05.09.2018

⁶⁸ Murat Paktur, Röpotaj, 10. 03. 2019

Resim 3.2.25. Murat Paktur, **Buz Dağı** – 2017

Genç Türk sanatçı İbrahim Erdoğan ise şeffaf camın, maddi olmayan nesneyi canlandırmak için uygun bir ortam oluşturduğunu ve amaçlanan fikir görüntüsünü en samimi haliyle görsel olarak desteklediğini eserlerinin temel prensibi olarak kullanır.

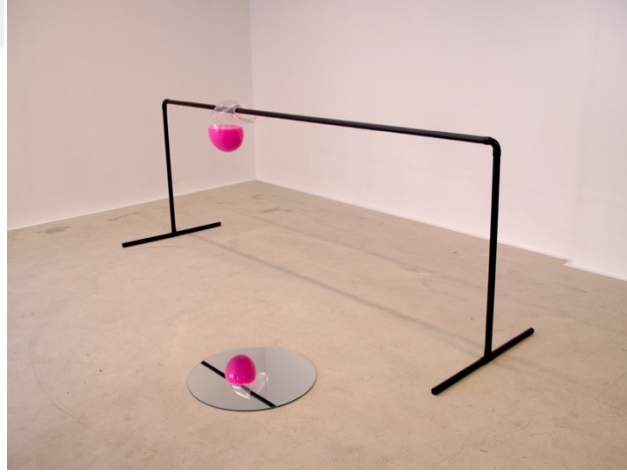
Erdoğan'ın toplum ve kişilik konusunu ele aldığı çalışmasında kurgusal duyarlılık ve tabu arasındaki ilişkiyi, anlamlandıramayan bir biçimde gizli yaşamlardaki fotoğraf sahnelerinin kaygılarını sorgulamaktadır. Yasaklayıcı ilkelerin getirmiş olduğu endişe ve ikonik dışavurumculuk, toplumu şekillendiren olguların tümüdür. Şeffaf cam kilotlar, kasık bölgesindeki uzuvlardan, tıpkı çiğ damlalarının yere ilk düştüğü gibi bacağa düşmektedir.⁶⁹

⁶⁹ İbrahim Erdoğan, Röpotaj, 25. 04. 2019

Resim 3.2.26. İbrahim Erdoğan, **Re-proscriptive / Yasaklayıcı**, 2017

Toplum önyargıları göz önünde bulundurularak dışa vurulmayan gizli kalmış kışkırtıcı tutkuların, tedirgin ve aceleci bir üslupla arzuya ulaşması konusunda zihni tetiklemektedir.

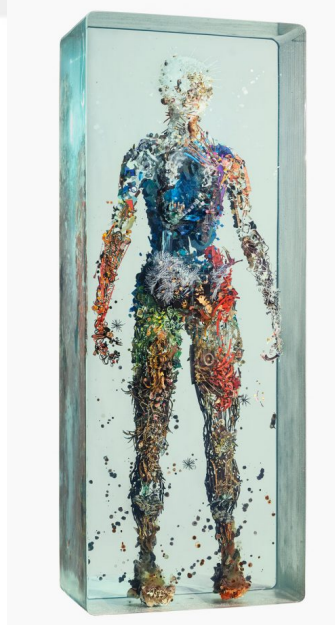

Resim 3.2.27. İbrahim Erdoğan, **Confrontation: am I beautiful? / Yüzleşme: ben kimim?**
-, 2019

Confrontation: am I beautiful? / Yüzleşme: ben kimim isimli eserinde varlığımızın yadsınamaz bir parçası olan güzellik duygusunun, radikal olmayan bir yaklaşımla şüpheli normlarda gerçekleştiğini vurgulamak istemiştir.

Bu yaklaşımlar genel olarak güzelliği zihinsel çelişkilere dönüştürür ve mevcut rahatsızlıktan, görünüşün huzursuzluğundan bahseder. Nesne(ayna), çevresel faktörlere göre şekillenen korku olgusundan kaynaklanan güzelliğin yüzleşmesini temsil etmektedir. Cam form içinde bulnan pembe sıvı güzelin temsilidir. Akışkanlığın, derin detaylara ulaşmasıyla güzelliği elde etmek için önemli bir rol oynamaktadır. Pembe sıvı ile dolu huzursuz görünen form esrarengiz bir şekilde kıvrılmakta ve güzelliği tanımlayan ikonik aynayla yüzleşerek her türlü güven duygusunu kaybedecek şekilde hareket ettiğini göstermektedir.⁷⁰

Brooklyn, New York'ta yaşayan sanatçı Dustin Yellin'da eserlerinin çıkış noktasında toplum değerleri ve insan odaklı kavramla, tekniği kusursuz bir şekilde bütünleştirmiştir. Yeni Zelandalı sanatçı Ben Young gibi kat kat düz, levha camlarla eserlerini oluşturmaktadır.

Resim 3.2.28. Dustin Yellin, *Psychogeography* / *Psiko Coğrafya* –2000

⁷⁰ İbrahim Erdoğan, Röpotaj, 25. 04. 2019

Yellin'in Psikocoğrafya serisi üst üste binen cam tabakalarından, üç boyutlu kolajlar yapılmış cam heykellerdir. Her biri farklı, resimsel görüntülerdir. Dergilerden ve şeritli broşürlerden kesilerek bir araya getirilen küçük parçalar ve akrilik boya ile kaplanmış cam yüzeyler, birbiriyle örtüşen birkaç katmandan oluşmaktadır.⁷¹

Yellin, yarı saydam cam tabakalara sıkışmış, binlerce karma ayrıntıdan oluşan insan silüetlerini sanat tarihi kitapları, dergiler, ansiklopedilerden bir kolaj şeklinde biçimlendirmektedir.

Resim 3.2.29. Dustin Yellin, *Psychogeography / Psiko Coğrafya* – Detay, 2000

Dustin Yellin, Brooklyn, çağdaş sanat merkezi, ile bir röportajında çalışma prensiplerini ve pratiğini tanımlamıştır.;

⁷¹ <https://www.collater.al/en/psychogeography-dustin-yellins/> Erişim Tarihi: 05.09.2018

*“Tıpkı gördüğünüz bu katmanlar gibi görünmek gerekir, ister cam katmanları, ister insan katmanları... Sonuçta bütün bu katmanlar uyum içinde ve bu uyumu yakalamak için çalışmak gerekiyor. ”*⁷²

Heykelleri (büyük ve küçük ölçekli), şekil değiştiren anlatı sahnelerine, insan figürlerine ya da soyutlaştırılmış doğal biçimlere dönüşen görüntülerin, boyanmış veya kaplanmış, kalın katmanlı cam panellerinden oluşmaktadır. Yellin’in büyük cam heykelleri, iç ve dış mimari tamamlayıcı eserler olarak ilgi görmektedir.

Resim 3.2.30. Dustin Yellin, *Psychogeography / Psiko Coğrafya*, Detay -

Simone Fezer’ in cam ve farklı malzemelerle biraraya getirdiği heykelleride kamusal alanda sanat eseri olarak kullanılmaktadır. 1996 yılına kadar çeşitli malzemelerle çalışan sanatçı, camla tanıştığında beri eserlerinin en temel tamamlayıcı malzemesi olarak camı kullanmaktadır.⁷³

⁷² <https://www.vanityfair.com/culture/2015/08/dustin-yellin-art-brooklyn-utopia> Erişim Tarihi: 15.02.2019

⁷³ <http://www.wheatonarts.org/simone-fezer/> Erişim Tarihi: 07.03.2019

Sınırsız bir ifade özgürlüğü elde etmek için, çelik, ahşap ve tekstil gibi diğer malzemeleri kullanmaya başlamıştır. Geçtiğimiz birkaç yıl boyunca Fezer, yaşamını seyahat eden bir sanatçı olarak yaşamakta, dünyanın dört bir yanından gelen insanlarla öğrenmekte ve onlarla çalışmaktadır.

Resim 3.2.31. Simone Fezer, **Kırılğan Dünyalar Enstalasyon /Fragile Worlds - 2015**

Yapıtlarının birçoğu, harekete geçmeyi bekleyen sahneler gibidir. O sahneye özgü etkileşimler, ses ve projeksiyonlarla birleştirilmiş ve izleyicilerin hazırlığı, gözlemi ile harekete geçirilen sürükleyici işler haline gelmiştir.⁷⁴

⁷⁴ Nord Art 2018 Catalogue, s. 203

“Kusurluluk, ya da daha doğrusu “mükemmeliyet ”ve birçok unsurdan bir araya getirilen yaşamın özü güzelliği: Hepimizin sahip olduğu çeşitliliğin gerçekleşmesi, sürekli değişime ve yeniden düzenlemeye yatkın toplumsal, ekolojik, kamusal ve kişisel yapıların kırılganlığı, eşzamanlı esnekliği ve istikrarı ile mümkündür. Yaşamı ve toplumu mümkün kılmak için gerekli yapı, her zaman değişmesi gereken, kırılgan bir varlık olan, kimliklerini ve bakış açılarını çözen dünyamızı inşa eder.”⁷⁵

sözleri ile Fezer, eserlerinin altında yatan o gizli ve karmaşık dünyanın üç anahtarını bize sunarak, düşünmeye, yorumlamaya ve çözümlenmeye davet etmiştir.

Resim 3.2.32. Simone Fezer, **Kökler / Roots** -, 2002

⁷⁵ Nord Art 2018 Catalogue, s. 203

Eserlerinde yeni medya ve birçok farklı malzeme ile camı birleştirerek kullanan, Tim Tate'de oluşturduğu dikkat çekici kompozisyonlarla izleyiciyi düşünmeye davet etmektedir. Kalıpla şekillendirme tekniği ile biçimlendirdiği formları, cam bir fanus içerisinde video ile birlikte sergilemektedir. “Camda Ayrımcılık” hareketinin öncülerinden olan sanatçı özellikle dijital teknolojileri eserlerinde sıkça kullanmaktadır.

Resim 3.2.33. Tim Tate, **Şimdiye Kadar Aşkım /My Love Thus Far** – 2018

Çağdaş cam sanatının, yeni medya teknolojisiyle harmanlanması sanatsal anlatımın modern çerçevesini temsil etmektedir. Tate, çalışmasında çocukken Jules Verne'ye olan hayranlığından doğan tekno-fetişizminin estetiği ile çağdaş çalışmalara olan ilgisini hareketli görüntüler ve sonsuz aynalarla dillendirmektedir. Çağdaş cam sanatı ve yeni medya birlikteliğinin sonucunda, birçok farklı hikayeyi bir araya getiren kurgular oluşacaktır.⁷⁶

⁷⁶ Tate Tim, Glass Secessionism, Article 10.07.2013

Sonuç olarak bu bölümde 1960'lı yıllardan 2019'a kadar olan süreçte, eserlerinde camı farklı malzemelerle birlikte kullanan çağdaş sanatçı ve eserleri incelenmiştir. Seçilen örnek eser ve sanatçılar kullandıkları cam dışı malzeme, yöntem, anlatım biçimi ve yıllara göre araştırılarak belirlenmiştir.

Örneklendirilen eserlerde, sanatçılar kendi iç dünyalarının yansımalarını kimi zaman duygu yoğunluğu ile hikayeleştirerek anlatırken, kimi zaman denge, yer çekimi, güç unsurları ile matematik ve fizik kuramlarını estetik bir çatı altında birleştirerek anlatmışlardır. Bu betimlemelerin hepsinde cam, farklı malzemelerden destek alarak biçim ve anlam yönünden zenginleştirilmiştir. Tüm bu örnek eser ve sanatçılar çağdaş cam sanatının tarihini değiştirecek ve bu anlamda oluşturulacak yeni eserlere ışık tutacaktır.

4. CAM DIŞI MALZEMELERLE KİŞİSEL UYGULAMALAR

AraŐtırılan ve incelenen sanatçıların eserlerinde kullanılan farklı malzemelerin esere verdiği estetik katkı ve anlam zenginliği yeni eserlerin oluŐmasında esin kaynı olmuştur. Bu kapsamda esere değer katan, anlamı güçlendiren, estetik kaygıyı çözümlendiği düşünölen metal ve porselen gibi farklı malzemeler kullanılarak çoğulcu, tekrar öğesinin yer aldığı enstalasyonlar oluşturulmuştur. Bu eserlerde dünyadaki ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel sorunların anlatılması hedeflenmiştir.

Cam ve farklı malzemeler ile uygulamalar, ilk olarak 2012 yılında Polonya'nın Wrocław kentindeki Sanat Akademisi'nde, bir ders projesi kapsamında başlamıŐtır.

Resim 4.1. Plasebo, 2012

Gereksiz ilaç kullanımını eleŐtirmek ve bu konuya dikkat çekmek amacıyla alevle şekillendirilen borosilikat cam boruları, kullanılmayan, tarihi geçmiş farklı ilaçlarla doldurarak bir takı seti tasarlanmıştır. Plasebo'da asıl vurgulanmak istenen kişinin özgüven eksikliğini cam tüpler içerisinde taşıdığı ilaçlarla gidermeye çalışması ve kendini psikolojik olarak rahatlamıŐ hissetmesidir. Plasebo etkisi, kişinin hastalığı

için kanıtlanmış tedavi edici bir etkisi olmamasına rağmen, bir ilacı aldığı anda kendisini iyileştirebileceği algısının oluşmasıdır.⁷⁷

İlaçlar ve insan psikolojisi ile ilgili araştırma ve uygulamalar ilerleyen projelerde de devam etmiştir. Üniversite son sınıf bitirme projesi olarak, Polonya’da başlanan Plasebo konusu irdelenerek, doğal iyileşme, alternatif tıp, bitkisel tedavi yöntemleri gibi konularla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

Resim 4.2. Umut, 2013

Bir alternatif tıp araştırmacısı Mustafa Geylani’nin çalışmaları bu projenin en önemli ilham kaynaklarından birini olmuştur. Bu projede de fazla ilaç tüketimi eleştirilirken, aynı zamanda ruhsal ve bedensel hastalıklara iyi gelen bitkisel karışımlar, alternatif tedavi yöntemleri, doğanın gücü ve evrenin sunmuş olduğu güzellikleri farkına varma üzerine birçok psikolojik ve fiziksel rahatsızlık incelenerek, çözüm niteliğinde temsili bitkisel karışımlar cam kapsüllerin içine yerleştirilmiştir.

Bu proje için renkli borosilikat borular kullanılmıştır. Her bir kapsül farklı iki renk borunun alevle şekillendirilmesi, ve farklı bitkilerin cam tüpler içine yerleştirilmesi ile tamamlanmıştır.

⁷⁷ <https://bilimfili.com/plasebo-etkisi-nedir/> Erişim Tarihi: 15.03.2019

“Umut”, vitaminler, ağrı kesiciler, zayıflama ilaçları, performans arttırıcı ilaçlar, yaşlanma karşıtı haplar gibi birçok doğal olmayan yolla gerek psikolojik gerek fizyolojik dertlerine çare arayanların, yaşamın kıyısında kalmış, umuda ihtiyacı olanların bir çıkış kapısını işaret etmektedir.

Resim 4.3. Umut, Detay

2013 yılında mezuniyet projesi ile tamamlanan sürecin devamında, birçok farklı kavramı ve anlatımı temsilen yapılan araştırma ve projelerde yeni malzemeler denenmiş ve uygulanmıştır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Seramik ve Cam Tasarımı bölümünde yüksek lisans uygulamaları kapsamında “Türk Camının Lezzeti” konulu bir yarışma için tasarlanan projede, geleneksel Türk cam sanatını temsilen çeşm-i bülbül yapımında kullanılan metal optik kalıp camdan dökülerek simgeleştirilmiştir. Çeşm-i bülbülün yapımında optik kalıp içine dizilen çubukların yerine, kalıbın içinden çıkıyormuş gibi gözüken metal çatala sarılı sıcak camla birleştirilerek, lezzet algısı yaratılmış

Resim 4.4. Lezzet/, 2014

Bu algıyı yaratabilmek adına ilk kez bir paslanmaz çelik çatala, sıcak cam sarılarak biçimlendirilmiştir. Bu deneyim hem görsel hem de kavramsal olarak yeni başlangıçların temelini oluşturmuştur. Metal çatal ve şeffaf camın birlikteliğinden doğan etki sonucunda, farklı birçok konu üzerinden araştırmalar yapılmıştır.

“Serap /Fata Morgana” isimli eserde çıkış noktası nadir görülen bir serap formudur. Kelime anlamı ile ufkun hemen üstünde dar bir bantta gözlenen, Latince’den masal kelimesi ve Kral Arthur zamanındaki Le Fay için türetilen, sıklıkla Messina Boğazı’nda görülen perili şatolar olduğu inancından kaynaklanan bir İtalyan terimidir.⁷⁸ Sıcak camın metal kaşık üzerinde donmuş bir su damlası formu biçimlendirilmesi ile şeffaf, renksiz cam izleyicide serap hissi uyandırmaktadır. Kullanılan paslanmaz çelik kaşık, ısı ile birlikte renk değiştirerek cam üzerinde farklı ilüzyonlar oluşturur.

Resim 4.5. “Serap/ Fata Morgana”, 2015

⁷⁸ <http://kosmosmacerasi.com/v1/2015/06/fata-morgana/> Erişim Tarihi: 25.10.2018

Camın eşsiz yapısı, metal ile oluşturduğu muhteşem uyum bir tutku haline dönüşmüştür. İlerleyen projelerde ısı ile birlikte sıvı hale dönüşen camın, aynı birkaç dakika içinde çalışma ısısının dışına çıkarak akışkanlığı kaybetmesi ve akma anındaki formda sabitlenmesi, zaman kavramını düşündürmüştür. 2016 yılında Ankarada’ki Foyart Galeri’de açılan kişisel sergiye konu olacak çalışmalar zaman kavramı üzerine şekillendirilmiştir. “Ne geçmiş, ne de gelecek. An bu andır!” manifestosu ile şekillendirilen eserlerde, farkında olmadan geçip giden onca değerli ana gönderme yapılarak, “O An” serisi için, çok sayıda eser üretilmiştir.

Resim 4.6. O An Serisi – “Gastronomik”, 2016

“Gastronomik” isimli eser “Lezzet” adlı çalışmanın devamı niteliğinde olup, ondan farklı olarak metal çatala sarılı cam tek başına sergilenerek, izleyicinin tüm dikkati soğuk metal bir malzeme ile an kavramı altında bütünleşen cama çekilmiştir.

Resim 4.7. O An Serisi – “Refine /Aritma”, 2016

Serinin diğerk eserlerinden “Refine / Arıtma” ve “Grill /Mangal” da asıl kullanım yeri mutfak olan metal süzgeç ve ızgara üzerine şeffaf cam akıtılarak izleyicinin hayal gücü sınırları zorlanmak istenmiştir. Suyun gerçekte fiziksel açıdan süzgeçten geçip gitmesi gerekirken, sıcak cam ile süzgeçten geçemeyen, kalan kısım olarak şekillendirilmesi gerçek dışı anlara bir gönderme niteliğindedir. “Grill /Mangal” da ise metal ızgara arasından taşan cam, boyutlu ve optik bir ilüzyon etkisi yaratmaktadır.

Resim 4.8. O An Serisi – “Grill /Mangal”, 2016

Albert Einstein’ın İzafiyet Teorisinde olduğu gibi zaman, mekan, hareket, birbirlerinden bağımsız değildirler. Aksine bunların hepsi birbirine bağlı izafi olaylardır.⁷⁹

Resim 4.9. O An Serisi – “An”, 2016

⁷⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/izafiyet-teorisi-nedir-izafiyet-teorisi-hakkinda-merak-edilenler-41013626> Erişim Tarihi: 28.10.2018

Cisim zamanla, zaman cisimle, mekan hareketle, hareket mekanla ve dolayısıyla hepsi birbiriyle bağımlıdır. Bu döngü içerisinde kaybetmek istemediğimiz bazı anlar gümüş antika bir bardaktan akarken, o akış hareketi ile sabit kalan sıvı gibi gözükken cam ile oluşturulan bütünle anlatılmak istenmiştir.

Resim 4.10. O An Serisi “Lütuf,” 2016

2016 yılında ilk kez çalışmalarda bir anlatım ögesi olarak el kullanılmaya başlanmıştır. Farklı pozisyonlarda, farklı malzemelerle el figürü birleştirilerek, anlamlar yüklenmiştir. “Lütuf”, bakır bir tas içinde, erkeğine su lütfeden kadının simgesidir. 21. yy’da halen tartışmalara konu olan kadının toplumdaki yeri, kadına şiddet, kadın-erkek eşitsizliği gibi sosyal problemler konu alınmıştır. Kullanılmış eski bakır tas içinden akıp gitmiş her an eserin içinde saklı kalmıştır. Renksiz, kırılğan cam ellerin narinliği kadın ile bağdaştırılmıştır. Sosyal ve kültürel birçok konu karşısında, fikirlerin en iyi eserler ile anlattıldığı savunulmuştur.

Sosyal ve kültürel olaylardan etkilenildiği gibi, iç dünyanın izleri de eserlere konu olmuştur. “Veda” isimli eser, eski, ahşap valiz içerisinde kumlanmış, yarı saydam, cam çınar yaprakları bulunmaktadır. Çınar ağacının ululuğu, görkemliliği ve bu ağacın bir ruhu olduğuna inanılması çınar yaprağı formunun kullanılmasının cevabıdır.

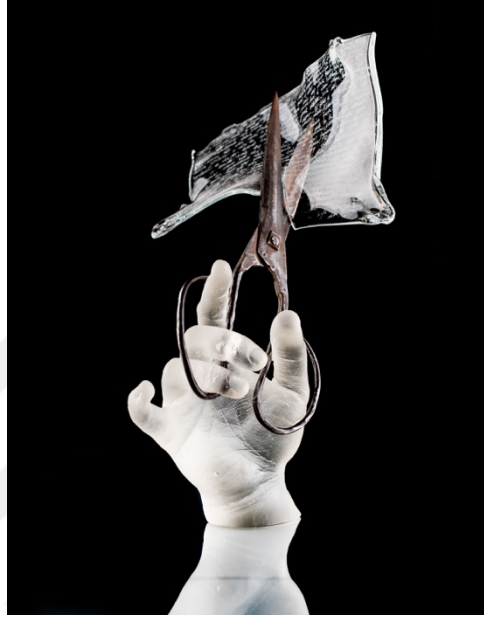

Resim 4.11. Veda, 2016

Valiz içindeki her bir çınar yaprağı, ağaçtan dökülmüş, tesadüfen veya mecbüren hayata dokunan insanları temsil eder. Tüm yapraklar, ince kırılğan yapıları ile valizin içinde toplanmıştır. Valiz hayatı, valizin içine yerleştirilmiş cam yapraklar geçmişi anlatmaktadır. Her karşılaşma bir veda, her veda bir başlangıçtır. Her yolculuk geçmişten izlerle geleceğe atılan bir adımdır.

Çoğu zaman yaşanan monologların, içe atışların, söylenemeyenlerin, yutulan sözlerin ancak cam bir kağıt üzerinde kolayca anlatılabilmesi “Gönderilmemiş Mektup” isimli eserde vurgulanmıştır. 2016 yılında Cam Ocağı Vakfı, misafir sanatçı programında tasarlanan ve üretilen, döküm cam el figürünün tuttuğu eski, paslı metal makas ve şeffaf cam mektubun kesilmesi sosyal ilişkileri, samimiyeti ve iletişimi sorgularken aynı zamanda unutulmaya yüz tutmuş nostaljik haberleşme yöntemlerine de bir gönderme niteliğindedir.

“Gönderilmemiş Mektup” aynı zamanda kağıt mektup formunda şekillendirilmiş cam üzerine kazınarak yazılan yazıların en çarpıcı şekilde kullanıldığı eserlerden biridir. Cam üzerinde 1970’li yıllardan kalmış gerçek bir mektubun hikayesi işlenmiştir.

Resim 4. 12. Gönderilmemiş Mektup, 2016

Misafir sanatçı programı kapsamında üretilen eserlerde de sıkça kullanılan cam el figürü, birçok sergi ve proje kapsamında farklı kavramlarla betimlenmiştir. 2017 yılında Bandırma Belediyesi tarafından düzenlenen “Özgürlük Kanatlarımda” isimli sergi kapsamında sergilenen “Hudut” isimli eserde, özgürlüğüne ket vurulanların hikayesi konu alınmıştır. Ellerin altında bulunan dikenli teller, esareti, kuş formunda biçimlendirilmiş eller özgürlüğü temsil etmektedir.

Resim 4.13. Hudut / Border, 2017

Coğrafi konumu gereği uzun yıllardır göç alan ve Avrupa'ya göç yolu olarak kullanılan Türkiye'de, evini yurdunu birçok farklı sebepten terk etmek zorunda kalan göçmenlerin sayısı günden güne artmaktadır. Bu durum özellikle Avrupa'da toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Eserde kuş yuvası çağrışımı yapması için dikenli teller kullanılmıştır. Dikenli tellerden şekillendirilen kuş yuvası, zorunlu göç, sınır ve özgürlüğün kısıtlanması anlamını taşımaktadır.

2017-2018 yılları arasında paslanmaz çelik, bakır, hazır nesne gibi malzemelerle birlikte cam eserler tasarlanıp, biçimlendirilmiştir. Sosyal, toplumsal, politik, çevresel, tarihsel ve duygusal birçok konu eserlerin esin kaynağı olmuştur. "Altın Geçidin Ruhu" tarihe damgasını vuran Troia destanından esinlenmiştir. Troia, Büyük İskender'den Julius Sezar'a, Fatih Sultan Mehmet'ten Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e dünyaya yön veren, tarihin seyrini değiştiren herkese ilham vermiş bir destandır.⁸⁰

Troya'yı özgün kılan, savaş ve mücadele ile barış ve hoşgörü kültürünün eşsiz bir bileşimi olmasıdır. Anadolu'nun en kadim değerlerinden olan Troya Destanı'nın

⁸⁰ <http://www.troya2018.com/troia-neden-onemli/> Erişim Tarihi: 03.05.2019

beslediği kolektif ruh, Çanakkale Savaşı'nda ve milli bağımsızlık mücadelesinde olduğu gibi Anadolu tarihinin farklı dönemlerinde tekrar tekrar karşımıza çıkmaktadır.

Bu önemli destan ruhuyla 2018 Troya yılı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, düzenlenen özel bir sergi için “Altın Geçidin Ruhu” isimli eser oluşturulmuştur. anakkale boğazı biçiminde üflenerek şekillendirilmiş cam formun içinde çok sayıda, oyuncak asker figürü bulunmaktadırdır. Camın zerine, destandan bir kesit kazınarak yazılmıştır. Cam formun içindeki plastik askerler, destanı yüceltme anlamı ile altın renge boyanmıştır.

Resim 4. 14. Altın Geçidin Ruhu, 2018

Eserler oluşturulurken kullanılan cam dışı malzemeler, kavramın anlam ve estetik bütünlüğü düşünülerek seçilmiştir. Kullanılan malzemenin kimi zaman formu, kimi zaman işlevi, kimi zaman camla görsel uyumu sayesinde anlatılmak istenene yardımcı ve tamamlayıcı olmuştur.

Resim 4.15. Açlık Oyunları Serisi, “Yalnız Yemek”, 2019

Son dönem çalışmalarda da, tüketim toplumunun gıda zıyanı ve açlık sorunsalı ironik bir dil ile eleştirilirken gerçek boyutundan büyük metal kaşık, çatal ve tabaklar tercih edilmiştir. Burjuvazinin bilinçsiz ve aşırı tüketimine gönderme yaparak, sıcak şekillendirilen şeffaf cam ile materyalist düzende varlık-yokluk ilişkisini irdelenmiştir. Birleştirmede tercih edilen porselen tabaklar, dünyanın dört bir yanında farklı zaman dilimlerinde kullanılmış, eski, süslü ve çoğunlukla altın yıldız bezeli olanlardır. Porselen tabakların üzerine yiyeceği temsil eden camdan formlar yerleştirilmiştir

Resim 4.16. Açlık Oyunları Serisi “Büyük Lokma”, 2019

Projenin amacı, gerçekçi bir görünümle hazır objelerin üstüne yerleştirilen cam formların, camın en temel özelliği olan şeffaflığı ve kırılabilirliği ile sergilenmesidir. “Açlık Oyunları” serisi yaklaşık 150 parçalık bir düzenlemenin bütünüdür. Serinin devamı niteliğinde “Kendi Kendime” isimli eser yaratılmıştır. İletişimsizlik, yalnızlık, paylaşımsızlık gibi 21. yüzyıl problemleri esere konu olmuştur.

Resim 4.17. Açlık Oyunları Serisi, Enstalasyon Görünümü, 2019

Resim 4.18. Açlık Oyunları Serisi, Yalnız yiyen yalnız ölür, 2019

Sonuç olarak uygulamalara bakıldığında kullanılan yardımcı malzemelerin cam ile uyumunun ve konu ile ilişkilendirilmesinin anlatım biçimini güçlendirdiği düşünülmektedir. Kullanılan her yardımcı malzeme, anlamın güçlenmesi için özenle seçilmiştir. Uzun soluklu bir araştırma sürecinden sonra, istenilen biçimsel ifade, kompozisyondaki anlam bütünlüğü, camın geçirgenliği ve ışık, parlak ve mat gibi zıt değerler, yumuşak ve sert hatlar, teknik çözümler, anlam bütünlüğü ve sergileme yöntemleri göz önünde bulundurulmuştur.

5. SONUÇ

Modern sanat ve gelişen endüstri ile birlikte, sanatta da yeni arayışlar, deneyler ve yenilikler ortaya çıkmıştır. Bu arayışlar sanat eserlerinde biçim ve tekniğin önüne kavramın geçmesine neden olmuştur. Eserin arkasındaki fikir veya kavramın fiziksel nesneden daha önemli olduğunun vurgulandığı kavramsal sanat, 1960'lardan itibaren bir sanat hareketi olarak ortaya çıkmıştır.⁸¹Modernizm'de ki geleneklerin eleştirisi olarak bilgi çağının evrimi ile uyumlu hale gelmiştir. İnsanlık tarihinde geleneksel endüstri ve ürün üretiminden, kavram ve teknolojiye dayalı döneme geçiş yaşanmıştır.

Tüm bu gelişmelerin ışığında değişen dünyada, tarihe ışık tutmuş birçok sanatçının ve sanat akımının etkisiyle ilerleyen ve gelişen sanat anlayışı, çağdaş cam sanatını da anlatım ve uygulama yönünden değiştirmiştir. Bu değişimin sonucunda, sanatçılar birbiri ile etkileşim halinde, kendilerini ve eserlerini çağa uyarlamaktadır. Anlatımlarını daha kuvvetli, daha etkin yöntemlerle farklı biçimlerde ve formlarda aktarmak isteyen sanatçılar, eserlerinde yeni malzeme arayışları ile ahşap, metal, tekstil gibi cam dışı malzemeler kullanarak kavramsal dillerini güçlendirmişlerdir.

Camın modern tarihi incelendiğinde, cam ile bir sanat eseri oluşturabilmek için bir cam üretim fabrikasında çalışmak gerekli iken gelişen teknoloji ve değişen sanat anlayışı ile birlikte, 60'lı ve 70'li yıllarda okullar ve özel atölyelerin açılmasıyla birlikte yeni üretim alanları da oluştuğu görülmektedir. Bu sayede cam daha büyük kitlelere ulaşabilmiş, üretilen eserler ve yayınlar ile daha büyük bir sanat kitlesine açılmaya başlamıştır.

⁸¹ <http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html?m=1> Erişim Tarihi: 15.05.2019

Bu yenilikler ve gelişmeler, özellikle Amerikalı cam sanatçıları arasında stüdyo camcılığını çağdaş cam sanatından ayıran tartışmaların başlamasına zemin hazırlamıştır. “Glass Sessionism / Camda Ayrımcılık” adı ile başlatılan tartışmalar yeni bir harekete dönüşmüştür. Teknik uygulamanın ön planda olduğu uygulamalardan ayrılan “Camda Ayrımcılık Hareketi”, kavramın baskın olduğu ve çağdaş cam sanatında sanatsal dışavurumu cam dışı malzemeler ve farklı teknikler ile destekleyen onu geniş sanat dünyasına adapte etmeye çalışan bir harekettir. Bu hareketin etkileri Amerika, Avrupa, Avustralya, Uzak Doğu ülkeleri ve son zamanlarda bazı Orta Doğu ülkeleri ile birlikte Türkiye’de de görülmeye başlamış, alışagelmış uygulama ve formların dışında yeni arayışların yer aldığı ,kavram alt yapılı çağdaş cam eserlerin yapılmaya başlamasına ve geniş çevrelerin ilgi odağı haline gelmesine neden olmuştur.

Yapısı gereği şeffaf ve kırılmanın simgesi olan cam, yanına gelen farklı malzemeler ile bütünleşerek güçlü biçimler ve kavramlar oluşturmuş, camla birlikte kullanılan her malzeme, camın form ve anlamını güçlendirmiştir. Çağdaş cam sanatına cam dışı malzemelerin biçim ve anlam katkısı yapılan bu çalışma ile geniş kapsamda ele alınmıştır.

Sanatçının duygu ve düşünce dünyası, farklı malzemeleri toplayarak kullanmasına yardımcı olmaktadır. Bu sayede sanatçının iç dünyası, daha geniş bir çerçeveden izleyiciye yansımaktadır. İç dünyasını oluşturan, onu etkileyen sosyal ve çevresel faktörler, malzeme seçimini kolaylaştırır. Ancak farklı malzemeler cama sadece anlam katkısı değil, görsel zenginlik vererek estetik bütünlük sağlamaktadır. Ahşap, metal, seramik, kağıt, su, toprak, antika, kullanılmış objeler, atıklar, kumaşlar, teknolojik atıklar, yeni medya gibi daha birçok malzeme camla birlikte anlatım aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu tez çalışmasının bu yönde yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık ederek, ülkemizdeki cam sanatının çağdaş sanat içerisinde daha geniş sanat çevrelerine ulaşmasına, bu konuda eğitim alan öğrencilere ve cam sanatçılarına ışık tutması ve yazılı kaynak oluşturması hedeflenmiştir.

6. KAYNAKÇA

Kitaplar ve Kataloglar

LAFFONT, Robert Autoportrait, Man Ray, Published by Paris, 1964

M. ELIENS, Titus (2009), Gas in Glass, Thieme Art, Slochteren

B. SNYDER, Jeffrey, (2010) Art Glass Today, Schiffer Publishing, Pennsylvania

Jerrold Seigel, The Private Worlds of Marcel Duchamp: Desire, Liberation and the Self in Modern Culture, Berkeley, Los Angeles and London 1995

LITTLETON, Maurine, (2006) 500 Glass Objects: A Celebration of Functional & Sculptural Glass, Lark Books, New York

Agamben, Giorgio, Çağdaş Sanat Nedir?, (ed.) Ali Artun, Nursu Öрге (İstanbul İletişim Yayınları, 2013) s.42

Nelson Landsdale and St. Clair McKelway, Talk of the Town, “Critical Note”, The New Yorker, December 26, 1936, sayfa 7

ERBİL, Hidayet, İmalat Ansiklopedisi, İnkılâp ve AKA Kitabevleri, İstanbul

ÇİZGEN, Gültekin, (2010), İstanbul’un 100 Cam Sanatçısı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul

ANDIÇ, Lale, (2000), Turkish Glass Culture: Turkish glass culture and its relationship with contemporary glass and education, Lambert Academiz Publishing, Almanya

COHEN, Cecilia, (2011), The Glass Artist’s Studio, Quarry Books, Beverly

John Latham: Art after Physics, Exhibition Catalogue, Museum of Modern Art, Oxford and Staatsgalerie Stuttgart 1991

H.OPIE, Jeniffer, (2004) Contemporary International Glass: 60 Artists in the V&A, V&A Yayınları, London

Skira Editore, (2007), The Art of 20th Century: 1946-1968 The Birth of Contemporary Art, Skira, Milano

Quoted in eds. Nicholas Wegner and Sarah Batiste: **Interviews with the Artists**, London 1996, pp.152-6.

KÜÇÜKERMEN, Önder, (2008) Türkiye'nin Kültür Mirası 100 Cam, NTV Yayınları, İstanbul

Camgeran 2010 Uluslararası Katılımlı Uygulamalı Cam Sempozyumu, Sempozyum Bildiri Kitabı, (2010), Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Eskişehir

LIEFKES, Reino, (2002) A.D. Copier: Glass Artist, Glass Designer, SDU Yayınları, Zwolle

CUMMINGS, Keith, Çeviri: Mustafa Ağatekin, (2011), Çağdaş Cam Sanatı: Fırın Teknikleri ve Uygulamalar, Karakalem Kitabevi Yayınları, İzmir

F. BYRD, Joan, (2008), Harvey K. Littleton: A Life in Glass, Skira Rizolli, New York

SMITH, Terry ,What Is Contemporary Art,

HAWKINS OPIE, Jennifer, Contemporary International Glass

MEYER, Richard, What Was Contemporary Art

MENTASTI Rosa, MOLLO Rosanna, FRAMARON Patrizia, SCIAACCALUGA Maurizio, GEOTTI Anna, (2002) Glass Throughout Time: History and Technique of Glass Making from Ancient World to Present, Skira Editore, İtalya

John Latham: In Focus, exhibition brochure, Tate Britain, London 2005, [p.12], fig.11 reproduced [p.12] in colour

John A. Walker, John Latham: the Incidental Person: His Art and Ideas, London 1995

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, (2007), Çağdaş Cam Sanatları Müzesi, Çağdaş Cam Sanatçıları Sergi Kataloğu, Eskişehir

Tezler

BAŞKAYA, Mutlu, Sanatsal Formlarda Seramik ve Karışık Malzeme Birlikteliği

AĞATEKİN, Elif, Seramik Sanatında Alternatif Bir İfade Aracı Olarak Atık Seramik

İnternet Kaynakları

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/degas-little-dancer-aged-fourteen-n06076>

Erişim Tarihi: 5.10.2018

<http://scarlettandgiselle.blogspot.com/2015/04/thoughts-on-joseph-cornell.html>

Erişim Tarihi: 2.10.2018

<http://washingtonglass.blogspot.com/2013/07/glass-secessionism.html?m=1>

Erişim Tarihi: 01.05.2019

<https://www.christies.com/lotfinder/Lot/joseph-cornell-1903-1972-untitled-glass-bell-5792507-details.aspx>

Erişim Tarihi: 22.04.2019

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=tabiri%20\(veya%20tabir\)%20caizse&cesit=2&guid=TDK.GTS.532aaed8a9ebe1.04448986](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=tabiri%20(veya%20tabir)%20caizse&cesit=2&guid=TDK.GTS.532aaed8a9ebe1.04448986)

Erişim Tarihi: 25.01.2019

<http://www.bettycunninghamgallery.com/exhibitions/christopher-wilmarth?view=slider#3>

Erişim Tarihi: 22.10.2018

<https://www.artsy.net/artist/mary-shaffer>

Erişim Tarihi: 28.10.2018

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/latham-god-is-great-no-2-t11969>

Erişim Tarihi: 02.08.2018

<https://artsandculture.google.com/exhibit/WwKSGpPPxxZ8Lg>

Erişim Tarihi: 15.09.2018

<http://vahmadizadeh.com/freecontent#/id/i11204251>

Erişim Tarihi: 05.10.2018

Röportajlar

İbrahim Erdoğan, Röportaj, 25. 04. 2019

Murat Paktur, Röportaj, 10.03.2019

7. ÖZGEÇMİŞ

Birnur Derya Geylani yılında İstanbul'da doğdu. 2013 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Cam Bölümü'nden mezun oldu. 2011-2012 yılları arasında Polonya'daki E. Geppert Academy of Art and Design okulunda eğitim gördü. Norveç, Polonya, İtalya, Kore, Türkiye'de birçok karma sergiye katıldı. 2013 yılında "Fear Chair" adlı tasarımı ile "A' Design Awards" yarışmasında ödül kazandı. Aynı yıl Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı Bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı.

2014 yılında uluslararası cam yarışması "European Glass Experience" da finale kaldı ve İspanya, Portekiz, İtalya'da kazandı. 2015 yılında yüksek lisansını tamamladı ve aynı üniversitede sanatta yeterlik eğitimine başladı. İspanya cam müzesi Fundacion Centro Nacional del Vidrio, La Granja' nın müze koleksiyonunda eseri bulunmaktadır.

Sanatçı, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Cam Bölümünde öğretim görevlisi olarak derslere girmektedir. İstanbul'da ki atölyesinde sanatsal çalışmalarına devam etmektedir.